

waterschap
**vallei en
veluwe**

Jaarstukken ²⁰²⁴

Goed waterbeheer: investeren in de basis en slim kiezen

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	4
1 Nota van aanbieding	5
2 Samenvatting	7
2.1 Het jaar 2024 in hoofdlijnen.....	7
2.2 Nettokosten per taak	8
2.3 Resultaat per taak	9
2.4 Samenvatting van de investeringen in 2024	10
3 Programmaverantwoording	13
3.1 Veiligheid	13
3.1.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?	14
3.1.2 Wat heeft het gekost?	15
3.2 Watersysteem landelijk gebied	17
3.2.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?	19
3.2.2 Wat heeft het gekost?	21
3.3 Wonen en zuiveren	25
3.3.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?	26
3.3.2 Wat heeft het gekost?	29
3.4 Besturen en belastingen	37
3.4.1 Het waterschap besturen	37
3.4.2 Wat hebben we in 2024 gedaan?	38
3.4.3 Wat heeft het gekost?	43
4 Programma-overstijgende onderwerpen	45
4.1 Circulaire economie.....	47
4.2 Energietransitie	48
4.3 Assetmanagement en kernteam assetmanagement	49
4.4 Biodiversiteit.....	49
5 Verplichte paragrafen.....	51
5.1 Ontwikkelingen in 2024	51
5.2 Incidentele baten en lasten	51
5.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen.....	51
5.3.1 Bestemmingsreserve tariefsegalisatie	52

5.4	Waterschapsbelastingen	52
5.4.1	Algemeen	52
5.4.2	Bruto belastingopbrengsten	53
5.4.3	Kwijtschelding en oninbaar	54
5.5	Weerstandsvermogen.....	55
5.5.1	Algemeen	55
5.5.2	Risicoanalyse	55
5.5.3	Weerstandscapaciteit	55
5.6	Financiering	56
5.6.1	Ontwikkelingen	56
5.6.2	Liquiditeit	56
5.6.3	Renterisiconorm	57
5.6.4	Kasgeldlimiet	57
5.7	Schuldpositie	58
5.8	Verbonden partijen	58
5.9	Bedrijfsvoering	64
5.9.1	Wat hebben we in 2024 gedaan?	64
5.10	Rechtmatigheid	67
5.10.1	Frauderisico	67
5.11	Continuïteit.....	67
5.12	EMU-saldo	68
6	Overige paragrafen.....	69
6.1	Openbaarheidsparagraaf 2024.....	69
6.2	Toezicht	71
7	Jaarrekening.....	75
7.1	Waarderingsgrondslagen	75
7.2	Toelichting op de balans	78
7.2.1	Immateriële vaste activa	78
7.2.2	Materiële vaste activa	78
7.2.3	Financiële vaste activa	78
7.2.4	Uitzettingen looptijd < 1 jaar	79
7.2.5	Liquide middelen	79
7.2.6	Kortlopende vorderingen	80

7.2.7	Overlopende activa	81
7.2.8	Eigen vermogen	82
7.2.9	Voorzieningen	83
7.2.10	Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer	84
7.2.11	Netto vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar.....	85
7.2.12	Overlopende passiva	85
7.2.13	Niet uit de balans blijkende verplichtingen.....	86
7.3	Exploitatierekening naar kostendragers	88
7.4	Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	89
7.5	Exploitatierekening naar programma's.....	90
7.6	Topinkomens (WNT)	91
7.7	Verloopoverzicht onderhanden werken.....	92
7.8	Sisa verantwoording 2024	93
8	Controleverklaring accountant.....	94
9	Besluit tot vaststelling	95
	Bijlage 1 Overzicht PGEB Waterschap Vallei en Veluwe	96

Woord vooraf

1 Nota van aanbidding

Voor u ligt de jaarrekening van het jaar 2024, de tweede jaarrekening van de bestuursperiode 2023-2027. De titel van de begroting 2024 is 'Goed waterbeheer: investeren in de basis en slim kiezen'. In dit jaarverslag kijken we terug op de doelen en ambities uit deze begroting.

De meeste activiteiten van het waterschap zijn in vier bestuursprogramma's onderverdeeld. Daarnaast wordt gewerkt aan een aantal programma-overstijgende doelen. Het jaarverslag is aan de hand hiervan opgesteld. We onderscheiden de volgende vier programma's:

- Veiligheid: dit programma zorgt voor het op orde brengen en houden van de dijken om het risico op overstromingen en wateroverlast te beperken.
- Watersysteem landelijk gebied: richt zich op alle waterschapsactiviteiten in het watersysteem buiten de bebouwde kom voor een toekomstbestendig landelijk gebied.
- Wonen en zuiveren: bevat het hele spectrum van wonen, werken en recreëren in bebouwd gebied tot en met het zuiveren van rioolwater.
- Besturen en belastingen: betreft het samenspel van een aantal onderwerpen binnen de bedrijfsvoering met een sterk bestuurlijk karakter.

In hoofdstuk 2 leest u de samenvatting van het jaar 2024. In deze jaarstukken leggen wij inhoudelijke en financiële verantwoording af over 2024. Voor de vergelijking is de oorspronkelijke begroting (OB2024) het uitgangspunt die het algemeen bestuur op 20 november 2023 heeft vastgesteld.

In hoofdstuk 3 leest u de verantwoording van het gerealiseerde programmaplan uit de begroting. Hoofdstuk 4 bevat de verantwoording over de programma-overstijgende onderwerpen. De paragrafen die volgens het Waterschapsbesluit verplicht zijn, staan in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 bevat overige paragrafen en in hoofdstuk 7 presenteren we de balans en resultatenrekening en de daarbij behorende toelichting. Tot slot is in hoofdstuk 8 de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen en hoofdstuk 9 bevat het besluit tot vaststelling en goedkeuring.

In de financiële exploitatie-analyses worden de bedragen weergegeven in miljoen €, waarbij V = Voordeel en N = Nadeel.

In de tabellen van de bruto-investeringen die in hoofdstuk 3 Programmaverantwoording zijn opgenomen, worden voor de afwijkingen van de begrote jaarschijf, de volgende afkortingen gebruikt:

EX = exogene oorzaak

V = versnelling

T = temporisering

MM = meer of minder kosten

H = heroverweging

K = kans

2 Samenvatting

2.1 Het jaar 2024 in hoofdlijnen

Het jaar 2024 kenmerkte zich onder meer door veel neerslag. Met name de eerste zes maanden verliepen erg nat, waarbij in sommige maanden twee keer zoveel neerslag viel als gemiddeld. Deze grote neerslaghoeveelheden kwamen bovenop een al extreem nat najaar in het jaar ervoor. Het leidde tot verzadigde bodems, hoge grondwaterstanden en als gevolg daarvan overlast voor inwoners en ondernemers in sommige delen van ons beheergebied.

In de tweede helft van 2024 is een evaluatie uitgevoerd, waarin waardevolle inzichten over de werking van ons grondwatersysteem en geleerde lessen ten aanzien van ons handelen op een rij zijn gezet. Ook is een plan van aanpak opgesteld met activiteiten op de korte en middellange termijn, gericht op een robuust grondwatersysteem dat, binnen de grenzen van de maakbaarheid, rekening houdt met beide extremen van klimaatverandering: zowel met langdurige droogte als met extreem natte omstandigheden.

De hoge grondwaterstanden en de vele neerslag leidden daarnaast tot grote hoeveelheden rioolvreemd water dat op onze zuiveringsinstallaties terechtkwam. Dit had een negatief effect op de zuiveringsprestaties. Daarnaast zijn veel van onze assets binnen de opgave zuiveren aan het einde van hun levensduur. Mede gelet op strengere wettelijke eisen aan de waterkwaliteit (KRW), wordt een aantal van onze rwzi's nu gerenoveerd of vernieuwd, de meest urgente als eerste. Voor de rwzi's waar renovatie en/of nieuwbouw minder urgent is, geldt dat in 2024 (en ook de jaren hierna) een groot beroep is gedaan op capaciteit van beheer en onderhoud: een risicobeheersmaatregel om deze verouderde assets in stand te houden.

Hierbij constateren we wel dat het in 2024 niet gelukt is om de begrote investeringen te realiseren. Door een aantal oorzaken, met name extern (zoals stikstof, het natte voorjaar en de arbeidsmarktsituatie waardoor het soms langer duurt om vacatures in te vullen) als ook intern (bijvoorbeeld dat voorbereidingen soms langer duren dan gepland).

Een van de kernpunten van de in dit jaar vastgestelde langetermijnvisie op Zuiveren is het bereiken van een zodanige verbetering van de effluentkwaliteit dat het geproduceerde water een bijdrage kan leveren aan een waterinclusieve leefomgeving. Onderwerpen als assetmanagement en nieuwe zuiveringsconcepten en -technieken zijn daarbij essentieel, evenals de toekomstige investeringen die hiermee gepaard gaan.

De kosten voor het waterveilig houden van ons land in de toekomst blijken hoger dan gedacht door kostenontwikkelingen. Op alliantieniveau van het Hoogwaterbeschermings-

programma (HWBP) wordt nagedacht over het beheersbaar houden van de kosten. Eind 2024 heeft het programmabestuur van het HWBP de gezamenlijke bijdrage van alle waterschappen aan deze extra kosten voor de middellange termijn bevestigd. Het werken in een alliantie met alle waterschappen, gebaseerd op het principe van solidariteit, blijft daarmee in stand, conform ook de wens van ons algemeen bestuur.

In 2024 heeft het bestuur ook de actualisatie van onze Blauwe Omgevingsvisie 2050 (BOVI) vastgesteld. Reden voor deze actualisatie waren de vele ontwikkelingen die een claim leggen op de schaarse ruimte in ons land, zoals de woningbouwopgave, energietransitie, landbouwtransitie en natuuropgave, maar ook nieuwe uitdagingen op het gebied van waterkwaliteit en -kwantiteit en de steeds onvoorspelbaardere effecten van klimaatverandering.

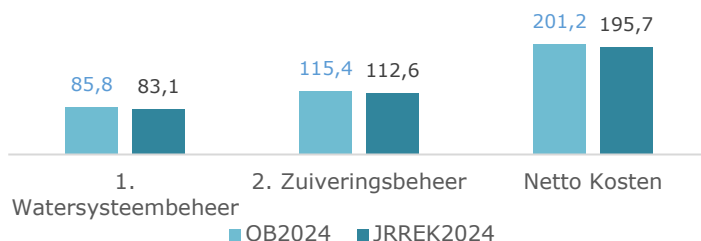
De geactualiseerde BOVI laat zien waar wij voor staan en wat onze opgaven, rollen en verantwoordelijkheden zijn. Maar ook: hoe andere partijen daarop kunnen aansluiten en andersom. De in 2024 in werking getreden Omgevingswet vraagt immers om een geïntegreerde aanpak van ruimtelijke vraagstukken. In gebiedsprocessen gebruiken we de geactualiseerde BOVI onder meer om 'water en bodem sturend' samen met onze partners in de praktijk te brengen.

Het wegvallen in 2024 van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de rechterlijke uitspraken eind 2024 rondom stikstof hebben geleid tot onzekerheid voor gebiedsprocessen en projecten. Dit betekent dat de realisatiegraad daarvan onder toenemende druk is komen te staan; met gebiedspartners is het waterschap in gesprek gebleven over wat desondanks wél realiseerbaar is.

2.2 Nettokosten per taak

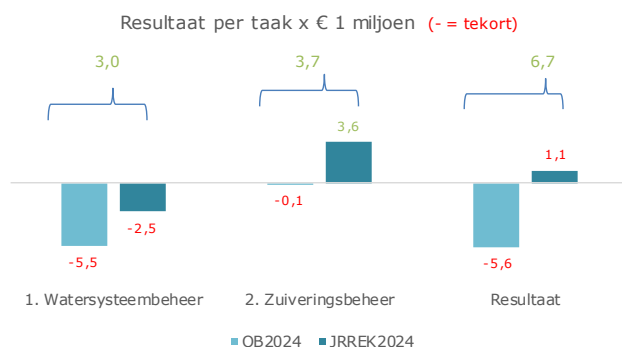
Onze financiën zijn op hoofdniveau verdeeld over twee taken. Dit zijn watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De nettokosten en resultaten per taak voor het jaar 2024 worden hieronder gepresenteerd. Meer gedetailleerde informatie over de nettokosten per programma, inclusief toelichtingen op afwijkingen, is te vinden in de programma-verantwoordingen in hoofdstuk 3. Daarnaast bevatten de paragrafen 7.3 tot en met 7.5 diverse dwarsdoorsneden van de resultatenrekeningen. De toelichting verwijst naar de originele begroting (OB), aangezien er tussentijds door het algemeen bestuur geen begrotingswijzigingen zijn vastgesteld.

Nettokosten per taak x € 1 miljoen

In 2024 bedroegen de totale nettokosten € 195,7 miljoen. Dat is 2,7% minder dan de nettokosten geraamd bij de originele begroting (OB). De nettokosten van de taak watersysteembeheer bedroegen € 83,1 miljoen (97% van de OB) en de kosten van zuiveringsbeheer bedroegen € 112,6 miljoen (97,5% van de OB).

2.3 Resultaat per taak

In de originele begroting (OB) werd een tekort van € 5,6 miljoen verwacht. Uiteindelijk is 2024 in werkelijkheid (JRREK 2024) afgesloten met een overschot van € 1,1 miljoen. Dat is een voordelige afwijking van € 6,7 miljoen ten opzichte van de OB. Hogere netto belastingopbrengsten van € 1,1 miljoen, € 0,1 miljoen aan extra dividenden en lagere kosten van netto € 5,5 miljoen verklaren deze voordelige afwijking.

Resultaat taak watersysteembeheer

€ 3,0 (V)

Het resultaat van de taak watersysteembeheer is € 3,0 miljoen gunstiger dan de OB.

De nettokosten van deze taak vallen per saldo € 2,7 miljoen lager uit (3%) en de belastingopbrengsten (inclusief kwijtschelding en oninbaar) zijn € 0,3 miljoen gunstiger.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de nettokosten zijn:

Lagere doorberekende rentekosten (door lagere realisatiegraad investeringen)	€ 0,4	V
Lagere afschrijvingslasten	€ 0,6	V
Minder uren op deze taak, met name door vacatureruimte	€ 1,5	V
Lagere kosten gemeenschappelijke regelingen (GBLT; Aqualysis)	€ 0,7	V
Lagere doorberekende kosten bedrijfsvoering (met name minder kosten ICT)	€ 1,1	V
Hogere HWBP bijdrage 2024	€ 0,9	N
Baggerwerken doorschuif vanuit 2023 (met name Bunschoten)	€ 0,7	N
Boete Binnenveldse Hooilanden, te veel ontvangen subsidie	€ 0,5	N
Toename inkoop elektra, gevolg van natte periode	€ 0,4	N
Grotere hoeveelheid afvoer kosten maaisel	€ 0,4	N
Lagere kosten voor bestrijding van duizendknoop	€ 0,4	V
Overige kleinere afwijkingen per saldo	€ 0,5	V

Resultaat taak zuiveringsbeheer**€ 3,7 (V)**

Het resultaat van de zuiveringstaak valt € 3,7 miljoen gunstiger ten opzichte van de OB.

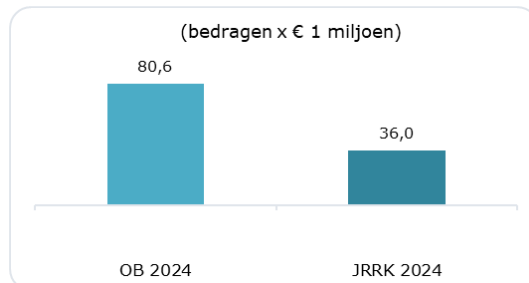
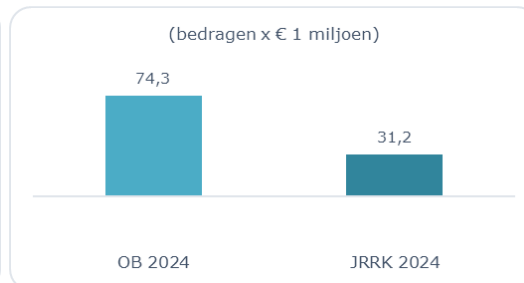
De nettokosten van deze taak vallen per saldo € 2,8 miljoen lager uit (2,5%) en de belastingopbrengsten (inclusief kwijtschelding en oninbaar) zijn € 0,9 miljoen hoger.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de nettokosten zijn:

Lagere doorberekende rentekosten (door lagere realisatiegraad investeringen)	€ 1,1	V
Lagere afschrijvingslasten	€ 1,0	V
Minder uren op deze taak, met name door vacatureruimte	€ 1,0	V
Lagere kosten gemeenschappelijke regelingen (GBLT; Aqualysis)	€ 0,8	V
Lagere doorberekende kosten bedrijfsvoering (met name minder kosten ICT)	€ 1,1	V
Hogere elektrakosten door meer verbruik voor het verwerken van grote hoeveelheden neerslag begin 2024. Daarnaast extra inkoop van elektra door storingen in installaties	€ 1,7	N
Lagere kosten natronloog door gunstige aanbesteding	€ 0,4	V
Hogere kosten assetmanagement inzake keuringen van gistingstanks	€ 0,3	N
Per saldo lagere onderhoudskosten	€ 0,7	V
Overige kleinere afwijkingen per saldo	€ 1,3	N

2.4 Samenvatting van de investeringen in 2024

In de grafieken hierna zijn de oorspronkelijk begrote (OB 2024) bruto en netto-investeringen over 2024, en de werkelijke bruto- en netto-investeringen (JRREK 2024) in € miljoen naast elkaar gezet. Omdat er geen tussentijdse bestuurlijke aanpassing heeft plaatsgevonden, vergelijken we de investeringen met de oorspronkelijke begroting.

Bruto-investeringen**Netto-investeringen**

De werkelijke bruto-investeringen bedragen € 36 miljoen. Dat is 45% van de oorspronkelijke begroting. Uit de investeringsparagrafen in de Programmaverantwoording (hoofdstuk 3) blijkt dat het realisatiepercentage van de bruto jaarbegroting van programma Veiligheid 82% bedraagt, van programma Watersysteem landelijk gebied 37%, van programma Wonen en zuiveren 44% en van programma Bestuur en belastingen 0%. Het lage realisatiepercentage van programma Wonen en zuiveren heeft betrekking op een aantal projecten en wordt veroorzaakt door diverse factoren (zoals gebrek aan capaciteit, stikstof en langere voorbereidingsperiode dan gepland). Het lage realisatiepercentage van programma Watersysteem landelijk gebied is deels het gevolg van de vertragingen op de projecten Verdrogings-bestrijding zoals Lampenbroek, Allemanskamp en Gulbroek Oost.

In de begroting nemen wij een inschatting op van het benodigde investeringsbudget en capaciteit, maar de nauwkeurigheid hiervan verschilt per fase waarin een project zich bevindt: idee/planvorming +/-50%, initiatief/programmering +/-40%, definitie fase (voorbereidingskrediet) +/- 25%, specificatiefase (uitvoeringskrediet) +/- =10%. In deze bandbreedte bevinden zich de afwijkingen van inflatie, materiaalprijzen, planning etc. In de begrote investeringsramingen houden we geen rekening met deze bandbreedte. Daarnaast zien we een toegenomen onzekerheid op zowel de scope, de planning en de kosten van projecten door: complexe regelgeving (o.a. op gebied van stikstof, natuurwetgeving, Omgevingswet), netcongestie, beperkte uitvoeringscapaciteit aannemers en toenemende onzekerheid over de bestendigheid van beleid en financiering als gevolg van de dynamiek in het politieke landschap. Deels zijn de onzekerheden zo onvoorspelbaar dat we hier geen rekening mee kunnen houden in de ramingen. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de verbetering van de beheersing van projecten van programmering tot uitvoering. Daarbij worden de inzichten van afgelopen jaren meegenomen en de wens van een hogere realisatiegraad, in samenhang met de nieuwe rechtmatigsheidsregels en controles.

Meer gedetailleerde informatie over investeringen, waaronder toelichtingen op de afwijkingen, is te vinden in de investeringsparagrafen van hoofdstuk 3.

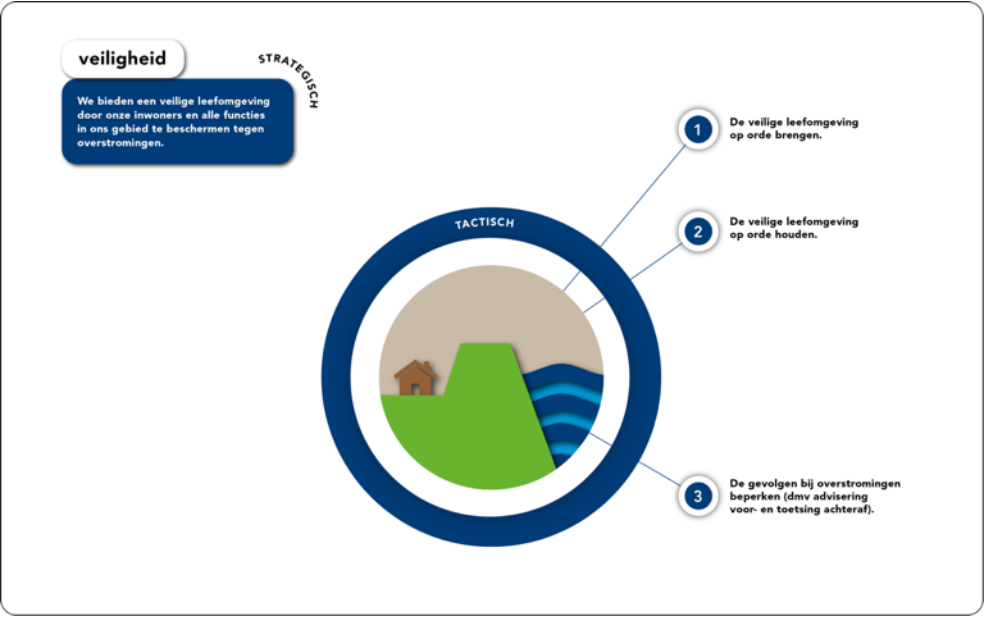
Het effect op de vermogensbehoefte en de daarmee gemoeide rentelasten is aanzienlijk en wordt in § 5.6 behandeld. In de toelichtingen op programma exploitaties wordt dit

verantwoord in de hoofdstukken 'Wat heeft het gekost?' onder het kopje 'Effect lagere vermogensbehoefte door lage investeringen'.

3 Programmaverantwoording

3.1 Veiligheid

Dit willen we bereiken

Indicator	Nulsituatie (2020)	2024 laatst bekende waarde	Streef-waarde 2024	Toelichting 12-2024
We bieden een veilige leefomgeving door onze inwoners en alle functies in ons gebied te beschermen tegen overstromingen.				
De veilige leefomgeving op orde brengen				
Aantal gerealiseerde dijkverbeteringen (cumulatief)		2	2	In 2024 is de versteviging van het eerste deel van kade Hoenwaard uitgevoerd.
Er worden (tijdelijke) beheer- en noodmaatregelen getroffen om risico's af te dekken in de periode tot de uitvoering van de verbeterprojecten.	100%	100%	100%	Er zijn maatregelen getroffen zoals een tijdelijk protocol voor de Grebbedijk en Hoenwaard. Er wordt nader onderzoek opgestart voor tijdelijke maatregelen bij de IJsseldijken
De veilige leefomgeving op orde houden				
De primaire kering is beoordeeld volgens de landelijke planning	30%	100%	100%	Geen toelichting
De regionale kering is getoetst	0%	100%	100%	Is in 2024 afgerond en vastgesteld.
De overige keringen zijn beoordeeld door beheerders	100%	10%	10%	De beoordeling van de overige keringen is gepland voor 2025
De gevolgen bij overstromingen beperken				
Aantal calamiteitenoefeningen met relevante stakeholders per jaar (6x per jaar)	100%	100%	100%	Oefeningen en opleidingen zijn in 2024 uitgevoerd voor de dijkbewakingsorganisatie conform planning

3.1.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?

De veilige leefomgeving op orde brengen

De financiering van het HWBP voor de middellange termijn (2030-2036) is besproken en vastgesteld in het algemeen bestuur. Ook op landelijk niveau heeft de haalbaarheid en betaalbaarheid van het HWBP aandacht.

Voor het project Grebbedijk is het Ontwerp Projectbesluit (instrumentarium Omgevingswet) vastgesteld en ter inzage gelegd. Dit is een belangrijke stap richting de definitieve goedkeuring van het ontwerp. De definitieve vaststelling wordt in 2025 verwacht, waarmee de realisatiefase kan starten.

In 2024 zijn wij voor de IJsseldijken een trajectaanpak gestart om de resultaten van de beoordeling uit 2022 (LBO-1) verder te onderzoeken. Hieruit is een beter beeld ontstaan van de omvang van de afgekeurde delen en stellen we een wensprogrammering voor die het dagelijks bestuur in 2025 zal vaststellen. We hebben in overleg met het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gewerkt aan de eerste ingangstoetsen, zodat we projecten kunnen aanmelden voor programmering op het HWBP.

In het project Hoenwaard2030 hebben we gewerkt aan de uitwerking van het plan naar een haalbaar en uitvoerbaar ontwerp. Vooruitlopend op het gebiedsproces zijn er in 2024 ook al maatregelen uitgevoerd. Zo hebben we de teensloot (Hoenwaardse Wetering) verlegd en de kade versterkt waardoor de stabiliteit van de kade is verbeterd.

Verder is ons waterschap actief betrokken bij het Deltaprogramma Rijn (waaronder ook de IJssel valt), het Deltaprogramma IJsselmeergebied en het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Hiermee worden de belangen van ons waterschap vertegenwoordigd in de regionale en landelijke planvorming.

De veilige leefomgeving op orde houden

De toetsing van de regionale keringen is in 2024 afgerond en ingediend bij de provincies. Voor een aantal aandachtspunten stellen we een plan van aanpak op dat het bestuur in 2025 zal vaststellen.

Verder zijn we gestart met de opzet van beverbeleid voor ons beheergebied (watersysteem en waterveiligheid). Daarbij is onder meer een beverrisicokaart opgesteld met aandachtsgebieden, waarmee we beter weten waar we graafschade door bevers kunnen verwachten. Speciale aandacht is er voor het gebied Apeldoorns kanaal/De Grift.

Langs de Eemkade zijn we gestart met het vervangen van damwanden. Verder werken we het hele jaar aan inspecties, onderhoudswerkzaamheden, maaien en andere werkzaamheden op en rondom de keringen.

De gevolgen van overstromingen beperken

In 2024 is een verkenning uitgevoerd naar meerlaagsveiligheid (MLV) en de rol en verantwoordelijkheden die ons waterschap hierin kan hebben. Naast het op orde houden van dijken gaat dit over het beperken van de gevolgen van overstromingen, het slimmer inrichten van de ruimte, rampenbestrijding, herstel en water(risico)bewustzijn.

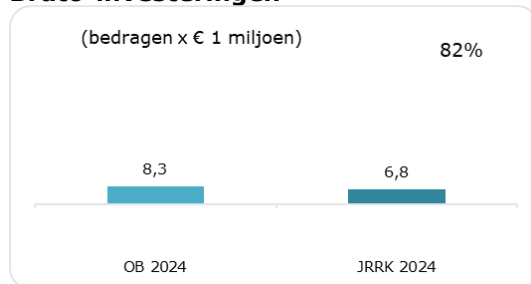
Binnen de dijkbewakingsorganisatie wordt continu gewerkt aan verbetering en professionalisering. Dit draagt bij aan een effectieve organisatie tijdens hoogwatersituaties. In februari vond de jaarlijkse hoogwateroefening plaats.

Voor de IJssel, Nederrijn en de Randmeren zijn de calamiteitenbestrijdingsplannen geüpdatet.

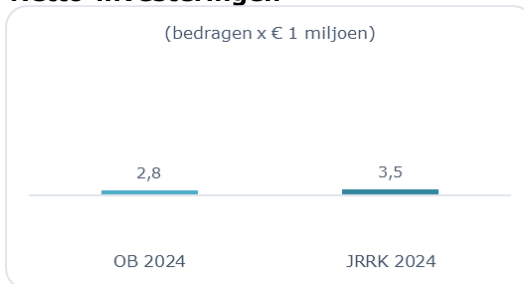
3.1.2 Wat heeft het gekost?

Investerings 2024

Bruto-investeringen

Netto-investeringen

De gerealiseerde bruto-investeringen komen in 2024 € 1,5 miljoen lager uit dan begroot. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt uit op 82%.

In de tabel hierna worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de brutojaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (Begroot jaarschijf) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven. In de kolom 'Totaal raming begroot' is de totale brutoraming bij de oorspronkelijke begroting van het project opgenomen. In de kolom 'Afwijking jaarschijf 2024' is de afwijking bij deze jaarstukken van de begrote brutojaarschijf opgenomen.

BRUTO	Totaal Raming begroot	Totaal uitgave t/m 2024	Begroot jaarschijf 2024	Werkelijk 2024	Afwijking jaarschijf 2024 (+=toename)	Begroot Oplevering	Prognose Oplevering	OORZAAK
P8305PF - Grebbedijk planuitwerkingsfase	14,5	13,5	4,2	3,9	-0,3	31-12-2027	31-12-2027	VT24
P8305RF - Grebbedijk Realisatiefase	65,0	1,6	2,0	1,6	-0,4	31-12-2027	31-12-2027	VT24
P5088A - Versterking noordelijke kade Hoenwaard	0,8	0,4	0,7	0,2	-0,5	25-12-2024	25-12-2024	MM/VT

Grebbedijk**-/- € 0,7**

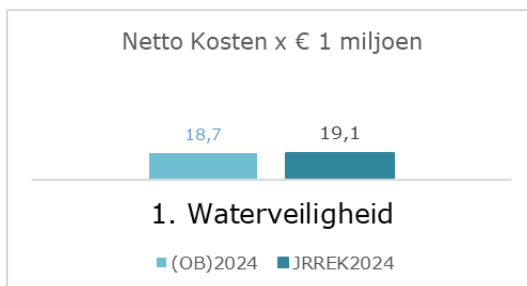
De afwijking heeft te maken met een uitloop en latere start van de realisatiefase.

Het Ontwerp Projectbesluit is vastgesteld en ter inzage gelegd. De definitieve vaststelling wordt in 2025 verwacht, dan kan de realisatiefase starten. Hierop is de cashflow van dit project aangepast.

Versterking noordelijke kade Hoenwaard**-/- € 0,5**

Project is technisch opgeleverd en heeft door een gunstige aanbesteding minder gekost.

De nazorgfase loopt door in 2025. De raming van het totale project is met ± € 0,2 miljoen naar beneden bijgesteld.

Exploitatie 2024

De nettokosten voor 2024 (JRREK 2024) zijn € 0,4 miljoen hoger uitgevallen dan de originele begroting (OB 2024).

De belangrijkste afwijkingen in miljoenen € zijn:

Hogere bijdrage aan derden**€ 0,9 (N)**

Hogere bijdrage aan derden in verband met hogere bijdrage voor HWBP voor 2024.

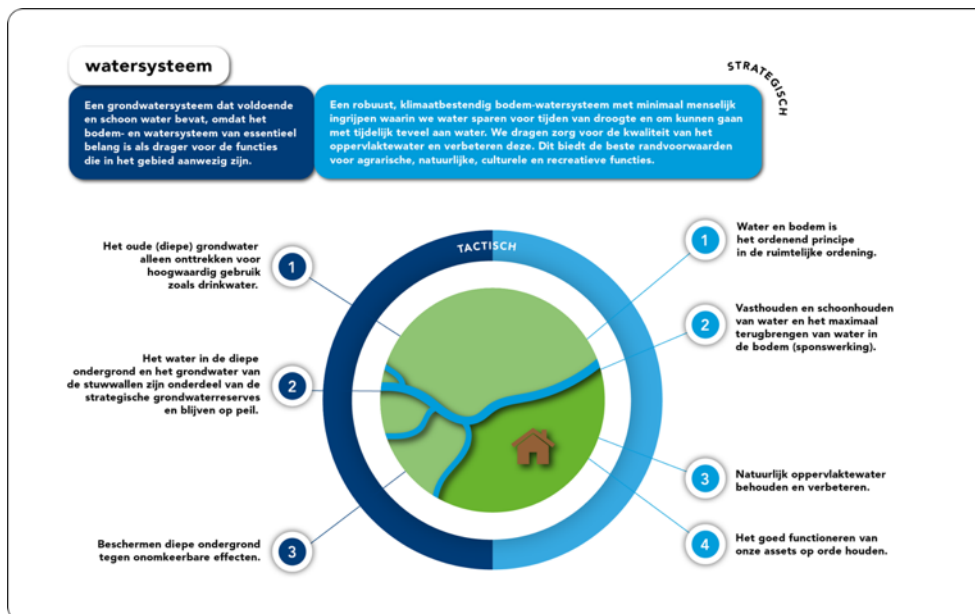
Personeelskosten**€ 0,3 (V)**

Onder andere door vacatures zijn er minder uren besteed aan dit programma (met name minder uren op aanleg en verwerving overige waterkeringen).

Overige voordelen**€ 0,3 (V)**

3.2 Watersysteem landelijk gebied

Dit willen we bereiken

Indicatoren

Indicator	Nulsituatie (2020)	2024 laatst bekende waarde	Streef-waarde 2024	Toelichting 12-2024
Een grondwatersysteem dat voldoende en schoon water bevat, omdat het bodem- en watersysteem van essentieel belang is als drager				
Het oude (diepe) grondwater alleen onttrekken voor hoogwaardig gebruik zoals drinkwater				
Adviezen aan provincie m.b.t. afname onttrekkingen ten behoeve van niet-hoogwaardig gebruik (bestaand en nieuw)	0%	0%	40%	Het waterschap heeft hetzelfde toetsingskader als de provincie, daarom worden nu geen adviezen gegeven aan de provincie.
Het water in de diepe ondergrond en het grondwater van de stuwwallen zijn onderdeel van				
Afname of gelijkblijvende omvang grondwateronttrekkingen door bronbemalingen	30 miljoen m3	32 miljoen m3	30 miljoen m3	Peildatum is 30 december Som van (tijdelijke) onttrekkingen in het gehele beheergebied [mlj m3] o.b.v. meldingen en vergunningen van alle categorieën: -menselijke consumptie - beregening - bronvermaling - grondsanerling - noodvoorziening -overig
Een robuust, klimaatbestendig bodem-watersysteem met minimaal menselijk ingrijpen waarin we water sparen voor tijden van droogte				
Water en bodem is het ordenend principe in de ruimtelijke ordening				
Het watersysteem voldoet aan de omgevingswaarden voor wateroverlast.	99,8%	98,9%	99,5%	Percentage is gebaseerd op score Waterschapsspiegel 2024 met peildatum 31-12-2023. Hiermee ligt de score standaard een jaar achter. - De definitie is aan verandering onderhevig. - In 2023 hebben we voor het eerst ook knelpunten uit onze huidige toetsronde (2020-2027) toegevoegd aan de bestaande database met knelpunten uit de vorige toetsronde.
Vasthouden en schoonhouden van water en het maximaal terugbrengen van water in de bodem (sponswerking)				
Toename spongieit zomer-winter	4,83	4,83	4,83	Dit BOP-doel kunnen we pas leveren nadat hydrologisch jaar is geweest. Dit is na 31 maart, en om gevalideerde gegevens gebruiken ~2 maanden later. Dus eind april kunnen we een nieuw getal voor spongieit hebben. Cijfer is gebaseerd op getal dat is gerapporteerd Q1 2024.
Natuurlijk oppervlakte water behouden en verbeteren				
Voldoen aan de ecologische doelen van de KRW (4 biologische kwaliteitselementen)	72%	59%	100%	KRW-cijfers komen ééns per jaar (juli-sept), dus meest recente cijfers zijn van sept 24.
Voldoen aan de ecologische doelen van de KRW (biologie ondersteunende parameters)	34%	44%	100%	KRW-cijfers komen ééns per jaar (juli-sept), dus meest recente cijfers zijn van sept 24.
Voldoen aan de ecologische doelen van de KRW (specifiek verontreinigde stoffen)	0%	0%	100%	KRW-cijfers komen ééns per jaar (juli-sept), dus meest recente cijfers zijn van sept 24.
Voldoen aan de chemische doelen van de KRW (ubiquitair prioritaire stoffen)	0%	95%	100%	KRW-cijfers komen ééns per jaar (juli-sept), dus meest recente cijfers zijn van sept 24.
De aangewezen zwemwateren voldoen aan de Europese zwemwaterrichtlijn. (score 'goed')	100%	100%	100%	100% van de aangewezen zwemwateren voldoen aan de Europese zwemwaterrichtlijn.

3.2.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?

Beschermen van de grondwatervoorraad

In 2024 hebben we onder meer ingezet op het verder verbeteren van het zicht op grondwateronttrekkingen. Voor de inrichting en het beheer van een (primaire) grondwatermeetnet heeft een aanbesteding plaatsgevonden. Naast de peilbuizen voor het primaire meetnet van het waterschap zijn ook de peilbuizen van 23 gemeenten meegenomen. In totaal gaat het om de monitoring op 1.237 grondwaterlocaties.

Met de provincie en Vitens hebben we gezocht naar een passende balans tussen de urgente vraagstukken rondom een toenemende watervraag en onze ambitie om te komen tot een toekomstbestendig, robuust grondwatersysteem. In dat kader hebben we in 2024 nagedacht over de wateraccu als oplossingsrichting, wat heeft geleid tot een eigen positionering op dat onderwerp.

Water en bodem is het ordenend principe in de ruimtelijke ordening

Voor de transitie van het landelijk gebied en de invulling van 'bodem en water sturend', zijn we afhankelijk van de besluitvorming van het nieuwe kabinet over de NPLG-opgave. In 2024 heeft een kernteam een aantal werksessies gehouden om inzicht te krijgen in de gevolgen van het wegvallen van het Transitiefonds en welke eventuele oplossingen we daarvoor zien. Ook is gekeken naar de beoogde rol voor ons waterschap in de transitie van het landelijk gebied.

Met het NPLG als aanleiding hebben wij op basis van de BOVI een eerste concretisering gemaakt voor een toekomstbestendig robuust watersysteem. In 2024 is één van de producten, 'De Gidskaart naar een toekomstbestendig bodem en watersysteem' opgeleverd. Deze gidskaart gebruiken we als leidraad in gesprekken met partners over ruimtelijke vraagstukken.

Vasthouden en schoonhouden van water en het verbeteren van de bodem

In 2024 hebben we de diverse projecten binnen de samenwerkingsovereenkomst met de provincie Gelderland geactualiseerd. Dit zijn onder andere het project N2000 beekherstel, de verdrogingsbestrijding, agrarisch waterbeheer en klimaatmaatregelen. In Utrecht hebben we de inzet rondom agrarisch waterbeheer (blauwe diensten) gecontinueerd om de behaalde resultaten vast te houden.

Als onderdeel van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn we gestart met de voorbereiding en waar mogelijk uitvoering van diverse verbeterprojecten. Daarbij lag en ligt de nadruk onder andere op vis(migratie), omdat het behalen van die doelen onder druk staat. In 2024 is een analyse uitgevoerd om te achterhalen welke factoren een rol spelen bij de achteruitgang van de kwaliteit van de visstand in stromende wateren.

De interne organisatie van de KRW is in 2024 versterkt met het inrichten van een kernteam dat zorgt voor de verbinding met collega's en externe organisaties. Een belangrijke taak voor het kernteam KRW in 2024 was het uitvoeren van de tussentijdse evaluatie van Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP 3) en het delen van de resultaten hiervan met het bestuur. Hiervoor zijn veel gegevens verzameld en geanalyseerd die een goed beeld geven van deze voortgang. Van daaruit heeft het kernteam de doelen voor 2027 bepaald, welke doelen niet haalbaar zijn (omdat er bijvoorbeeld landelijke maatregelen nodig zijn) en waar mogelijk nog extra of versnelde maatregelen nodig en mogelijk zijn om de doelen te halen. Voor de lange termijn blijven we inzetten op systeemherstel en het verbeteren van de zuiveringsprestaties van de rwzi's.

Het goed functioneren van het watersysteem

Zoals al eerder benoemd, kenmerkte 2024 zich onder meer door de grote neerslaghoeveelheden en de grondwateroverlast die hiervan in sommige delen van ons gebied het gevolg was. Toenemende weersextremen als gevolg van klimaatverandering stellen ons voor de opgave het (grond)watersysteem, binnen de marges van maakbaarheid, robuust en toekomstbestendig in te richten. Zie hiervoor ook de evaluatie Grondwateroverlast, in het bijzonder het plan van aanpak dat daarvan deel uitmaakt met het overzicht aan activiteiten op de korte en middellange termijn.

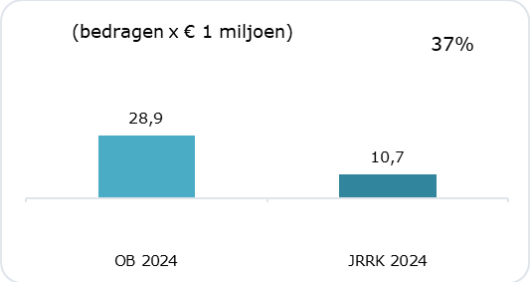
Als gevolg van het natte jaar 2024 was er automatisch minder animo voor de regeling watersparen. Er kwamen minder aanvragen binnen; daardoor is slechts ongeveer 25% van het beschikbare budget uitgegeven of toegezegd.

In nauwe samenwerking met de betreffende provincies hebben we gewerkt aan de herziening van de peilbesluiten in Arkemheen en Eemland. Voor beide polders ligt er nu een ontwerppeilbesluit dat in 2025 ter inzage wordt gelegd.

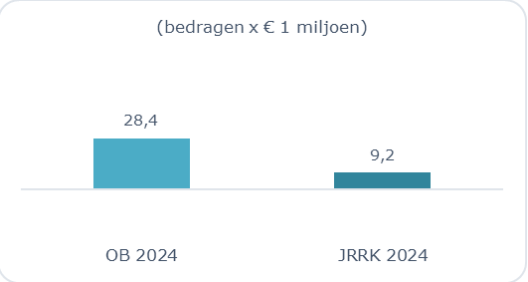
3.2.2 Wat heeft het gekost?

Investerings 2024

Bruto-investeringen

Netto-investeringen

De gerealiseerde bruto-investeringen komen in 2024 € 18,2 miljoen lager uit dan begroot. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt uit op 37%.

In de tabel hierna worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de brutojaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (Begroot jaarschijf) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven. In de kolom 'Totaal raming begroot' is de totale brutoraming bij de oorspronkelijke begroting van het project opgenomen. In de kolom 'Afwijking jaarschijf 2024' is de afwijking bij deze jaarstukken van de begrote brutojaarschijf opgenomen.

BRUTO	Totaal Raming begroot	Totaal uitgave t/m 2024	Begroot jaarschijf 2024	Werkelijk 2024	Afwijking jaarschijf 2024 (+=toename)	Begroot Oplevering	Prognose Oplevering	OORZAAK
P2137A - SOK Verdrogingsbestr. Lampenbroek	13,0	1,7	5,6	1,1	-4,4	1-4-2025	19-12-2025	EX
P3108 - Verdrogingsbestr. GNN-gebied Allemanskamp	1,0	0,1	0,9	-	-0,9	2-12-2024	1-4-2026	H
P2137C - SOK Verdrogingsbestr. Gulbroek Oost	1,8	0,2	0,6	0,1	-0,5	9-12-2024	12-12-2025	EX
P5090 - Gemaal Terwolde	17,2	5,7	8,0	4,7	-3,3	1-6-2026	26-6-2026	EX
P0058H - BWS Stuwen VEWA	1,7	0,0	1,2	0,0	-1,2	1-6-2025	31-8-2026	EX
P3122 - Beekmaatregelen N2000 Veluwe	1,2	0,0	1,1	0,0	-1,0	31-12-2024	1-12-2025	MM
P3097 - Damwand Eem traject 15 19 RO	1,6	0,3	1,4	0,3	-1,1	30-1-2023	1-7-2024	EX
P3098 - Besch. A'foort Schothorst	1,6	1,5	1,4	0,6	-0,7	1-9-2024	10-6-2024	EX
P5109 - KRW maatregelen SGBP3	0,9	-	0,9	-	-0,9	31-12-2025	31-12-2025	VT24
PX2120 - Assetmanagement	5,2	-	1,0	-	-1,0	31-12-2028	31-12-2028	H

SOK Verdrogingsbestrijding Lampenbroek

-/- € 4,4

De uitvoering van het project is gestagneerd. De gemeente Voorst heeft het project stilgelegd, omdat het definitieve bestemmingsplan nog niet was vastgesteld.

Daarnaast is er vertraging opgetreden door het natte voorjaar 2024. Naar verwachting hervatten we de werkzaamheden in maart 2025. Daarnaast heeft een gunstige aanbesteding ertoe geleid dat het project goedkoper wordt.

SOK Verdrogingsbestrijding GNN-gebied Allemanskamp

-/- € 0,9

Verwerving van percelen door de provincie heeft nog niet plaats gevonden.

Het natte voorjaar van 2024 heeft nieuwe inzichten opgeleverd die we bespreken met de provincie. Verwachte start uitvoering in 2025.

SOK Verdrogingsbestrijding Gulbroek Oost **-/- € 0,5**

Onduidelijkheid en communicatie over het kappen van bos door partners heeft vertraging in de aanpak en planning van het project opgeleverd.

Gemaal Terwolde **-/- € 3,3**

Planning van het project ligt op schema, het kasritme voor de hoofdaanneemsom is aangepast. De termijnen worden conform werkelijk gerealiseerde uitvoering uitbetaald. De volgende termijn schuift door naar 2025. Oplevering staat nog steeds op medio 2026.

BWS Stuwen VEWA **-/- € 1,2**

Voorbereiding vergt meer tijd. Er zijn extra sonderingswerkzaamheden uitgevoerd. Voor een beter kostentechnisch ontwerp zijn er aanvullende constructieberekeningen gemaakt en heeft er een aanpassing plaatsgevonden. Start uitvoering is gepland in 2025.

Beekmaatregelen N2000 Veluwe **-/- € 1,0**

Binnen het project zijn verschillende beheersmaatregelen getroffen. Een aantal van deze maatregelen valt goedkoper uit. Bovenstroomse maatregelen werken we verder uit in 2025. Oplevering is met een jaar vertraagd.

Damwand Eem **-/- € 1,1**

In 2024 is gesproken met de provincie over een nieuwe beheerovereenkomst. In lijn met het aandeel van het waterschap is de bijdrage naar beneden bijgesteld.

Beschoeiing Amersfoort **-/- € 0,7**

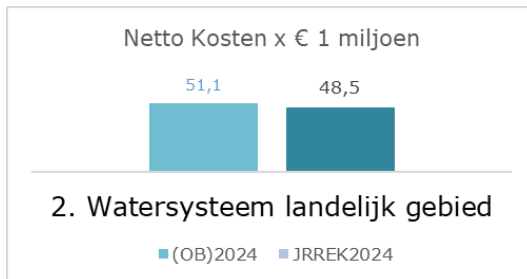
De kosten van het project Beschoeiing Amersfoort Schothorst vallen lager uit, doordat een groter deel reeds in 2023 is gerealiseerd.

KRW maatregelen SGBP3 **-/- € 0,9**

Project is opgesplitst in een aantal aparte projecten, waaronder Vispassage stuw Roffelaar Valleikanaal, Herinrichting Hoevelakense beek, Natuurvriend, Inrichting Schuitenbeek en Aalpassage Westdijk. Hierdoor zijn de verschillende KRW-maatregelen beter te beheersen. De realisatie staat volledig in 2025 gepland.

Assetmanagement **-/- € 1,0**

Verschuiving binnen de opgaven heeft tot een verlaging geleid. Op dit project worden geen uitgaven verwacht.

Exploitatie 2024

De nettokosten voor 2024 (JRREK 2024) zijn € 2,6 miljoen lager uitgevallen dan de originele begroting (OB 2024).

De belangrijkste afwijkingen in miljoenen € zijn:

Effect lagere vermogensbehoefte door lage investeringen € 0,2 (V)

De lage investeringsgraad heeft er toe geleid dat er binnen dit programma een voordeel is ontstaan op de rentelasten.

Lagere afschrijvingslasten € 0,5 (V)

Latere opleveringen van diverse projecten resulteren in lagere afschrijvingslasten in 2024. Met name het project P5105 Complexe aanvragen watersparen (aanleg van een aantal stuwen). Voor dit project is extra voorbereidingstijd nodig, waardoor de uitvoering doorschuift naar 2025. Effect op de afschrijvingslast van 2024 is ± € 0,4 miljoen.

Baggeren € 0,7 (N)

Doorgeschoven baggerwerken uit 2023 in Bunschoten.

Elektra € 0,4 (N)

Wegens de natte periode aan het begin van 2024 is er meer elektra verbruikt voor de stuwen en gemalen binnen het watersysteem.

Boete Binnenveldse Hooilanden € 0,5 (N)

In 2024 heeft RVO het waterschap een boete opgelegd van € 0,5 miljoen, omdat te veel subsidie is aangevraagd voor project Binnenveldse Hooilanden. Het waterschap heeft hiertegen bezwaar gemaakt en is in afwachting van de uitkomst van de bezwaarprocedure. Voorzichtigheidshalve zijn de kosten van de boete in 2024 meegenomen.

Afvoer maaisel € 0,4 (N)

Toename afzet van maaisel in met name regio Oost, kleine kringloop, vanwege groeizaam jaar én vooral extra maaien door (grond)wateroverlast.

Bestrijding plaagsoorten	€ 0,4 (V)
---------------------------------	------------------

Met name de bestrijding van de Japanse duizendknoop is beperkt uitgevoerd in verband met regen. De aanpak van duizendknoop voeren we uit met een nieuwe techniek (elektrisch). Vanwege het natte jaar is er minder uitgevoerd dan gepland.

Verkoop gronden en materieel	€ 0,3 (V)
-------------------------------------	------------------

Opbrengst verkoop percelen Eemdijk en IJsseldijk. Daarnaast opbrengsten uit inruil materieel.

Personeelskosten en doorbelaste kosten	€ 2,4 (V)
---	------------------

Minder uren op dit programma (€ 1,5 miljoen), met name op Thema en gebiedsgerichte plannen (waterpotentie), Plannen van derden (verbonden water) en projecten. Daarnaast vallen de toegerekende kosten voor bedrijfsvoering lager uit (€ 0,9 miljoen).

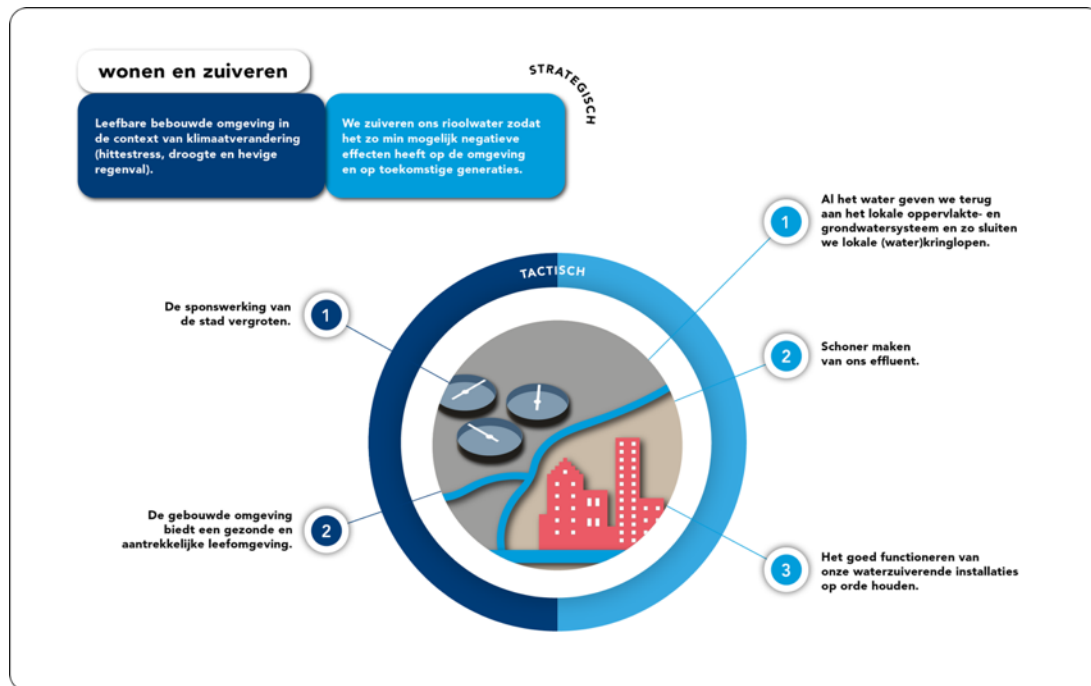
Bemonstering en Analyse	€ 0,3 (V)
--------------------------------	------------------

Lagere kosten Aqualysis.

Overige voordelen	€ 0,5 (V)
--------------------------	------------------

3.3 Wonen en zuiveren

Dit willen we bereiken

Indicatoren

Indicator	Nulsituatie (2020)	2024 laatst bekende waarde	Streef-waarde 2024	Toelichting 12-2024
We zuiveren ons rioolwater, zodat het zo min mogelijk negatieve effecten heeft op de omgeving en op toekomstige generaties.				
Al het water geven we terug aan het lokale oppervlakte- en grondwatersysteem en zo sluiten we lokale (water)kringlopen				
Voor de zuiveringen Terwolde, Elburg, Apeldoorn en Hattem wordt de lozing op eigen water overwogen in de planvormingsprojecten	25%	25%	100%	Voor Terwolde is inzichtelijk gemaakt welke nazuiveringsstappen nodig zijn voor lokale inzet. Voor andere rwzi's is dit nog niet bekend. De vraag is of dit überhaupt gaan gebeuren.
Schoner maken van ons effluent				
Aantal rwzi's waarvan het effluent is aangepast aan de benodigde kwaliteit van de omgeving (KRW); totaal is 8. De 8ste wordt geplaatst na de BOP periode.	6 rwzi's	6 rwzi's	6 rwzi's	De nazuivering voor Ede wordt op dit moment geconcretiseerd en vormt onderdeel van Duurzame Regio Zuid.
Het goed functioneren van onze waterzuiverende installaties op orde houden				
De rioolgemaal voldoen qua pompcapaciteit aan gemaakte afspraken met gemeenten		94%	98%	Nulde-Horst 3, Nulde-Horst 5 en Beekbergen voldeden niet. Beekbergen is lager in overleg met gemeente
Onze zuiveringen voldoen aan de gestelde wettelijke eisen voor het lozen van afvalwater		99%	100%	Renkum inmiddels onder norm maar telt nog mee in het jaar, Amersfoort zomereis P-totaal niet gehaald door defecten aan zandfilter, Hattem slibuitspoeling gehad, Ede N-overschrijding.

Leefbare bebouwde omgeving in de context van klimaatverandering (hittestress, droogte en hevige regenval).				
De sponswerking van de stad vergroten				
Afnemende trend rioolvreemd water			0,5 miljoen m3	Kan pas bepaald worden na ontvangst gegevens van GBLT. Verwachting is een toename in RVW vanwege grote hoeveelheid neerslag en daarmee hoge waterstanden in 2024.
Afnemende trend regenwater in het influent			0,5 miljoen m3	De indicator kan nog niet met voldoende betrouwbaarheid worden gepresenteerd. De jaarlijkse hoeveelheid neerslag die naar rwzi's wordt afgevoerd is sterk afhankelijk van de jaarlijks optredende neerslag. Het effect van afkoppelmaatregelen is hier niet direct (per jaar) in terug te zien.
De gebouwde omgeving biedt een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving				
De ecologie in het water van stedelijk gebied scoort een voldoende of hoger	62%	63%	68%	Inventarisatie van ATKB wordt in februari verwacht. Een nieuwe percentage wordt in BOP-monitoring Q1 ingevuld. Sept 24 is nu het meest recent.

3.3.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?

Zuiveren

Visie op waterzuiveren

In 2024 is de visie 'Waterkringlopen sluiten' op het waterzuiveren opgesteld. In deze visie zijn alle opgaven voor waterzuiveren benoemd, zoals de vervangingsopgave, capaciteitsuitbreiding door woningbouw, verbeteringsopgave vanuit KRW en EU-Richtlijn. In de visie is ook een helder toekomstbeeld geschetst. Een van de kernpunten van de visie is het bereiken van een zodanige verbetering van de effluentkwaliteit dat het geproduceerde water (ons belangrijkste product) een bijdrage kan leveren aan een waterinclusieve leefomgeving. Dit past in onze ambitie om op termijn het effluent in eigen gebied vast te houden. Om broeikasgasemissies te reduceren ontwikkelen wij (samen met andere partijen) de zuivering van de toekomst. Daarbij zuiveren we het rioolwater met fysische en chemische processen.

Beheer waterketen

De hoge grondwaterstanden en vele neerslag hebben ook effect gehad op de grote hoeveelheden rioolvreemd water die de rwzi's in 2024 hebben verwerkt. Dit heeft geleid tot lagere zuiveringsrendementen dan in voorgaande jaren omdat rwzi's betere resultaten behalen met geconcentreerder vuil water. Het zuiveringsrendement op een aantal rwzi's is ook negatief beïnvloed door mechanische defecten van diverse assets als gevolg van ouderdom of storingen tijdens onderhoud of vervangingsprojecten. De vernieuwing van assets, reparatie en aanpassingen in het proces in 2024 hebben ertoe geleid dat de zuiveringsrendementen weer verbeterden.

Instandhouding zuiveringstechnische werken

Als voorbeelden van assetmanagement hebben wij in 2024 de volgende projecten voorbereid of uitgevoerd:

- vervanging van de centrifuges van de rwzi's Apeldoorn en Amersfoort;
- vervanging van de gashouder van de rwzi Apeldoorn;
- vervanging van de gashouder en -fakkel van de rwzi Harderwijk,
- renovatie van de voorbezinktanks van de rwzi Renkum,
- renovatie van de rioolgemaal Posterenk en Gietelo,
- vervangen van de besturingskasten van de rwzi Amersfoort.

Transportsysteem

Naast het reguliere beheer van de riooltransportleidingen in 2024 is gestart met de voorbereidingen van de reliningprojecten van het transportriool in Elburg en Oldebroek. In Twello en Wageningen is het noodzakelijk om een volledig nieuwe persleidingtracé aan te leggen en/of te vervangen. Hiervoor hebben wij in 2024 de tracéverkenningen uitgevoerd. Voor het tracé Wageningen-Bennekom werken wij samen met andere partijen, zoals Vitens in een bouwteam om zo veel mogelijk synergie te bereiken.

In 2024 hebben wij in het reguliere beheer van de riooltransportleidingen de focus gelegd op de hydraulische prestatiekant van riooltransportleidingen, de juridische bescherming van onze eigendommen en het opstellen van calamiteitenplannen.

In 2024 hebben wij actief deelgenomen aan het Programma Afvalwatertransport (PAT), dat als doel heeft het beheer van afvalwatertransportleidingen verder te professionaliseren. In het PAT werken wij samen met STOWA, RIONED, het waterschapshuis en diverse andere waterschappen.

Duurzame Regio Zuid

Als onderdeel van het meerjarige programma Duurzame Regio Zuid zijn in 2024 weer stappen gezet in het project voor de centrale slibgisting op de rwzi Ede. Het terrein is bouwrijp gemaakt voor de nieuwe slibgistingsinstallatie. Daarnaast zijn wij gestart met de bouw van een inkoopstation voor elektriciteit om de aansluiting van de rwzi te kunnen vergroten. Ook is op 19 november 2024 door het college van de gemeente Ede het oude vijzelgemaal en de verdeeltoren op de rwzi Ede aangewezen als gemeentelijk monument. Samen met de gemeente Ede is een plan gemaakt om het bouwwerk te verplaatsen zodat dit beter zichtbaar is voor publiek en de slibgistingsinstallatie zo efficiënt mogelijk gebouwd kan worden.

Om de rwzi Ede toekomstbestendig te maken zijn medio 2024 twee extra nabezinktanks voor het zuiveringsproces in bedrijf genomen en is gestart met het ontwerpen van een nabehandelingsinstallatie om te kunnen voldoen aan de KRW-lozingseisen.

Rwzi Bennekom

Eind 2023 is besloten om de sterk verouderde rwzi Bennekom gefaseerd nieuw te bouwen. Het afvalwater van Wageningen dat nu nog wordt afgevoerd naar rwzi Renkum zal via een nieuwe riooltransportleiding ook naar Bennekom gaan. In 2024 is in kaart gebracht welke omvang de nieuwe rwzi moet hebben om het afvalwater te kunnen verwerken.

Rwzi Hattem

Ter voorbereiding op de vervanging van de zuiveringsinstallatie in Hattem is er in 2024 besloten twee voorontwerpen te laten maken voor een nieuwe rwzi. Aan de hand van een multi criteria analyse onderzoeken en beoordelen wij de BIOCOS®-installatie en de Nereda® installatie. De meest geschikte installatie zal worden toegepast bij de vernieuwingen van rwzi's de komende jaren. Als eerste staan daarvoor Hattem en Bennekom op de planning.

Wonen

De sponsswerking van de stad vergroten

Het afkoppelen van hemelwaterafvoer, het gebruiken van regenwater in plaats van drinkwater en het verhogen van de biodiversiteit draagt allemaal bij aan het vergroten van de sponswerking in de stad. In 2024 wisten de inwoners onze bijdrage aan deze maatregelen goed te vinden. De aangevraagde bijdrage was groter dan het beschikbare subsidiebudget. Verhoging van het subsidieplafond door het algemeen bestuur heeft het mogelijk gemaakt alle aanvragen te kunnen honoreren. De stimuleringsactiviteiten als Amersfoort rainproof en de inzet van regenwatercoaches is ook financieel door ons ondersteund.

Aan het opsporen van foute of ongewenste aansluitingen op de riolering hebben wij samen met diverse gemeenten in 2024 gewerkt met als doel om te controleren of de gescheiden stelsels nog goed functioneren.

De gebouwde omgeving biedt een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

Ons voornemen om in 2024 aangehaakt te zijn bij grote verstedelijkingsopgaven in Zwolle, Amersfoort en Arnhem-Nijmegen-Foodvalley hebben wij kunnen realiseren. In de gebiedssamenwerking A(mersfoort) t/m Z(eist) doen wij bijvoorbeeld mee in een ontwerpend onderzoek om te komen tot een gedragen gebiedsbeeld. Voor de Kop van de Veluwe heeft een nadere uitwerking plaatsgevonden in het kader van de Regionale Sponsstrategie van de Regio Zwolle. In samenwerking met de partners in de regio Stedendriehoek is een toekomstbeeld 2120 gemaakt als inspiratiedocument voor onder andere de te maken verstedelijkingsstrategie die rekening houdt met het principe van water en bodem sturend.

In het kader van het SWIB (Stedelijk Water In Beeld) proces zijn in 2024 de veldinventarisaties uitgevoerd in de gemeenten Elburg, Harderwijk, Nunspeet en Leusden. Ook is een meer doelmatige wijze van rapportage van de Ecoscan in overzichtelijke factsheets ontwikkeld en toegepast.

In 2024 waren wij eveneens actief in verschillende samenwerkingsverbanden, zoals de drie werkregio's van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) en de Manifestregio Vallei & Veluwe. Binnen de Bouwtafel waterzuinig bouwen Gelderland is met vele partners gewerkt aan bouwstenen voor drinkwaterbesparing bij nieuwbouw.

Ook in 2024 is gewerkt aan het herstel van (spreng)beken in Apeldoorn en Eerbeek. Daarbij benutten we effectief meekoppelkansen in de openbare ruimte met zichtbaar resultaat. Zo is onder meer het beekherstel van de Schoolbeek grotendeels gereed gekomen en is groot onderhoud van de Koppelsprengen bovenstrooms van de Hamermolen uitgevoerd.

3.3.2 Wat heeft het gekost?*Investerings 2024***Bruto-investeringen**

(bedragen x € 1 miljoen)

44%

42,1

18,4

OB 2024

JRRK 2024

Netto-investeringen

(bedragen x € 1 miljoen)

41,7

18,5

OB 2024

JRRK 2024

De gerealiseerde bruto-investeringen komen in 2024 € 23,7 miljoen lager uit dan begroot. De realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting komt uit op 44%.

In de tabel hierna worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de brutojaarschijf uit de oorspronkelijke begroting (Begroot jaarschijf) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven. In de kolom 'Totaal raming Begroot' is de totale brutoraming bij de oorspronkelijke begroting van het project opgenomen. In de kolom 'Afwijking Jaarschijf 2024' is de afwijking bij deze jaarstukken van de begrote brutojaarschijf opgenomen.

BRUTO	Totaal Raming begroot	Totaal Raming prognose	BEG jaarschijf 2024	JRREK jaarschijf 2024 (m)	Afwijking jaarschijf 2024 (+=toename)	Begroot Oplevering	Prognose Oplevering	OOZAAK
ATS Voorst								
P6030C4 - RG Terwolde en RG Deventer cluster 4	1,8	1,1	1,2	0,0	-1,2	21-5-2024	31-12-2025	K
Duurzame Regio Zuid								
P6141 - DRZ Centr.slibverw.Ede	64,6	109,7	2,5	4,2	1,7	11-1-2028	11-1-2028	V
zCLUSTER								
P5045 - Wateraanvoer Wageningen	1,1	0,1	0,6	-	-0,6	6-1-2025	13-3-2024	H
P6077 - Optimalisatie Blowers AT's Apeldoorn	2,7	2,0	0,9	-	-0,9	2-3-2026	30-6-2026	T/H
P6144 - Vervangen centrifuges Amersfoort	3,2	3,7	1,8	0,1	-1,6	31-12-2024	31-3-2026	T
P6144A - Vervangen centrifuges Apeldoorn	4,5	5,4	2,2	0,3	-1,9	30-4-2025	1-7-2026	T
P6154 - Nieuwbouw rwzi Hattem	41,0	53,5	6,5	0,8	-5,7	1-7-2026	30-6-2028	H
P6157 - Vervanging procesbesturing (PLC's)	19,0	14,0	1,8	-	-1,8	31-12-2032	31-12-2033	H
P6158 - Vervanging 5 besturingskasten Amersfoort	6,8	7,6	3,6	0,2	-3,3	30-6-2027	31-12-2026	H/T
P6159 - Renovatie VBT rwzi Renkum	2,2	2,2	2,1	1,3	-0,8	31-12-2024	28-2-2025	EX/T
P6163 - Relining Dernhorstlaan Twello	0,5	0,5	0,5	-	-0,5	31-12-2024	27-6-2025	T
P6166 - Aanpak beluchting Harderwijk	5,1	5,1	1,3	-	-1,3	31-12-2025	31-12-2028	T
P6176 - Walstroom APD + AMF	1,0	1,0	0,7	-	-0,7	1-7-2025	1-9-2026	T
P7110 - Cluster Transportleidingen	14,4	16,0	1,8	-	-1,8	31-12-2031	31-12-2034	T
P9106 - Netwerken op locaties	5,2	4,6	2,4	1,7	-0,7	31-12-2024	15-1-2025	M
PX projecten								
PX31-258 - Stikstof-optimalisatie Amersfoort	2,0	0,5	1,8	-	-1,8	31-12-2024	31-12-2027	H
PX32A-189 - Bijdrage windturbine Harderwijk	0,9	-	0,5	-	-0,5	31-12-2025	31-12-2025	EX

Rioolgemaal Terwolde en rioolgemaal Deventer cluster 4

-/- € 1,2

De scope van het project is gewijzigd: enkele rioolgemalen zijn verschoven tussen de verschillende clusterprojecten. Dit heeft geleid tot een verschuiving in de raming tussen de verschillende deelprojecten ten opzichte van de begroting.

Duurzame Regio Zuid - Centrale slibverwerking Ede

+ € 1,7

Het oorspronkelijk doel was om het concept DO (Definitief Ontwerp) voor eind februari 2025 gereed te hebben. In werkelijkheid is dit concept medio december gereedgekomen. Dit was nodig om tijdig de vergunningsprocedure te kunnen starten, zodat de vergunning ook op tijd kan worden verkregen van het bevoegd gezag. Door deze versnelling is in het laatste kwartaal van 2024 meer uitgegeven aan adviesdiensten dan oorspronkelijk volgens de begroting was voorzien. De kosten zijn eerder uitgegeven.

Wateraanvoer Wageningen

-/- € 0,6

De nieuwbouw van rwzi Bennekom vergroot de capaciteit van de zuivering.

Hierdoor komt vanaf 2028 meer effluent beschikbaar dat het stedelijk oppervlaktewater inclusief de stadsgracht van Wageningen gaat doorspoelen. Daarom is de aanleg van een wateraanvoerleiding vanaf de Nederrijn naar de stadsgracht niet meer nodig, zodat de aanleiding voor dit project op dit moment is komen te vervallen. Vanaf 2028 dient het stedelijk oppervlaktewatersysteem te zijn aangepast om een optimale doorspoeling te bewerkstelligen.

Optimalisatie Blowers actiefslibtanks Apeldoorn

-/- € 0,9

Uit monitoring en analyse is gebleken dat de uitgangspunten voor de nieuwe blowers moeten worden bijgesteld. Daarom zijn de oorspronkelijke plannen inclusief een geactualiseerde raming en risico-inventarisatie herijkt. De voorbereidingsperiode voor optimalisatie van de blowers is hierdoor verlengd en de uitvoering start in 2025. Dit betekent dat de geplande uitgaven volledig zijn doorgeschoven naar 2025.

Vervangen centrifuges Amersfoort

-/- 1,6

Een groot deel van de geraamde investeringen is doorgeschoven naar volgend jaar doordat de ontwerpfasen langer heeft geduurd. Met name het proces rondom de slibanalyses heeft meer tijd gekost. Daarnaast heeft dit project nauwe raakvlakken met de vervanging van de centrifuges op Apeldoorn.

Vervangen centrifuges Apeldoorn

-/- 1,9

Een groot deel van de geraamde investeringen schuift door naar volgend jaar vanwege een langere testfase voor de leveranciersselectie en daarmee uitloop van de ontwerpfasen. Dit project heeft nauwe raakvlakken met de vervanging van de centrifuges op Amersfoort.

Nieuwbouw rwzi Hattem

-/- € 5,7

Er is een voorontwerp voor de nieuwbouw rwzi Hattem gemaakt op basis van twee biologische systemen. In eerste instantie was dit gebaseerd op één systeem. De uitwerking van deze twee systemen vraagt meer tijd dan van tevoren ingeschat, evenals de objectieve beoordeling van deze systemen en de daaropvolgende besluitvorming. Vervolgens moeten we het ontwerp nog definitief uitwerken. Door deze extra afwegingsstap is de uitvoering niet in 2024 gestart en zijn de verwachte investeringen doorgeschoven naar volgend jaar.

Vervanging procesbesturing (PLC's) -/- € 1,8

De voorbereiding en scopevaststelling van het project Vervanging Procesbesturing rwzi's (inclusief onderliggende deelprojecten) vragen meer tijd dan vooraf was ingeschat. Naast het vervangen van de procesbesturing op zich is het op diverse locaties ook noodzakelijk om parallel de scope uit te breiden met het vervangen van de schakelkasten. Aangezien de bedrijfsvoering tijdens de ombouw gewoon door moet gaan, maakt dit het geheel tot een complexe en uitdagende opgave per locatie. Dit alles vraagt meer voorbereidingstijd waardoor een groot deel van de geplande investeringen doorschuiven naar latere jaren.

Vervanging vijf besturingskasten Amersfoort -/- € 3,3

Er is gekozen voor een bouwteamvorm. Dit betekent dat we eerst een ontwerpfase doorlopen, voordat we de realisatiefase kunnen starten. Het gevolg hiervan schuiven we de voor 2024 verwachte investeringen door.

Renovatie voorbezinktank rwzi Renkum -/- € 0,8

Een groot deel van de verwachte investeringen is doorgeschoven naar 2025 als gevolg van de vertraagde levering van een cruciaal installatie-onderdeel (midden-aandrijving) vanuit de Verenigde Staten van Amerika. De geplande oplevering van dit project is hierdoor ook enkele maanden uitgesteld.

Relining Dernhorstlaan Twello -/- € 0,5

Dit project is later van start gegaan als gevolg van ontbrekende capaciteit in het begin van het jaar. Ondertussen zijn de voorbereidingen in volle gang. De verwachte investeringen in 2024 zijn hierdoor doorgeschoven naar 2025.

Aanpak beluchting Harderwijk -/- € 1,3

De voorbereiding van dit project is voorlopig stopgezet. Er wordt eerst een integraal plan voor Harderwijk opgesteld om zeker te zijn van de noodzakelijke maatregelen.

Walstroom Apeldoorn + Amersfoort -/- € 0,7

De scope van dit project is nog niet helder en dit vraagt meer onderzoek en voorbereiding. Hierdoor schuiven de verwachte investeringen door naar 2025.

Cluster Transportleidingen -/- € 1,8

Met een clusteraanpak voor transportleidingen kunnen we naar verwachting dit soort projecten sneller realiseren. In plaats van ieder project apart voor te bereiden en aan te besteden, verwachten we door een nog af te sluiten raamovereenkomst de doorlooptijden van toekomstige projecten aanzienlijk verkorten. Het jaar 2024 stond in het teken van de voorbereiding van deze clusteraanpak, vanaf 2025 worden de vruchten hiervan geplukt.

Netwerken op locaties**-/- € 0,7**

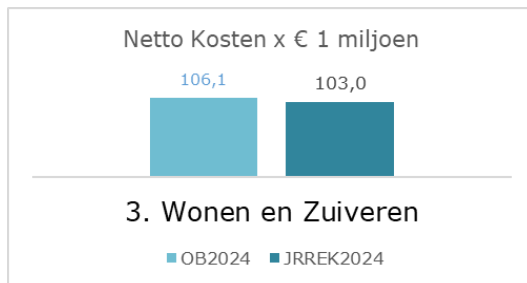
De eerder verwachte extreme prijsstijgingen zijn uitgebleven, waardoor een groot deel van de risicovoorziening kan vrijvallen (en de investeringen in 2024 lager uitvallen).

Stikstof-optimalisatie Amersfoort**-/- € 1,8**

De beoogde maatregelen lijken in eerste instantie mee te vallen. Binnen de bedrijfsvoering voeren we eerst optimalisaties door. Als blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn, dan zullen we die opnieuw programmeren.

Bijdrage windturbine Harderwijk**-/- € 0,5**

Ons plan was om samen met de gemeente een windpark te ontwikkelen in Harderwijk met als doel meer hernieuwbare energie op te wekken. Als gevolg van een uitspraak van de Raad van State kan het windpark Lorentz in Harderwijk voorlopig niet doorgaan. Dit betekent dat onze financiële bijdrage on hold is gezet.

Exploitatie 2024

De nettokosten voor 2024 (JRREK 2024) zijn € 3,1 miljoen lager uitgevallen dan de originele begroting (OB 2024).

De belangrijkste afwijkingen in miljoenen € zijn:

Effect lagere vermogensbehoefte door lage investeringen € 1,1 (V)

De lage investeringsgraad waterschapsbreed heeft er toe bijgedragen dat binnen dit programma een voordeel is ontstaan op de rentelasten.

Lagere afschrijvingslasten € 1,0 (V)

Als gevolg van het later opleveren dan gepland van een aantal projecten vallen de afschrijvingslasten in 2024 lager uit. Resterend € 0,3 miljoen van de projecten die reeds in 2023 volledige zijn afgeschreven.

Elektra € 1,8 (N)

Wegens de natte periode begin 2024 is er meer elektra verbruikt op de rwzi's, en minder energie opgewekt door uitval van gasmotoren. Daarnaast is er als gevolg van defecten in installaties op een aantal rwzi's meer elektra ingekocht of minder opgewekt.

Chemicaliën € 0,4 (V)

Nieuwe prijzen voor natronloog hebben een positief effect gehad van € 0,4 miljoen.

Onderhoud transportstelsels € 0,6 (V)

Onderschrijding heeft deels te maken met werk dat is uitgelopen naar 2025. Maar het grootste deel wordt veroorzaakt door te weinig personele bezetting waardoor niet alle keuringen kunnen worden gedaan.

Onderhoud zuiveringsinstallaties € 0,7 (N)

Er is ongeveer 25% meer dan het begrote bedrag van € 2,8 miljoen uitgegeven op de volgende locaties: Apeldoorn (vervanging kapotte vijzel en blowers), Ede en Veenendaal (gashouder, gascompressoren en vlamdovers vernieuwen, veel oude onderdelen vervangen door wachten op project Duurzame Regio Ede), Renkum (gasfakkel).

Onderhoud zuiveringsinstallaties € 0,6 (V)

Op de locaties Hattem (incidenteel niet aangesproken), Elburg (stilstand gasmotor vergde geen periodiek onderhoud), Nijkerk (capaciteitsgebrek) en Woudenberg (capaciteitsgebrek) is van de € 1,5 miljoen die begroot is aan onderhoudskosten maar 60% besteed.

Onderhoud verwerkt slib € 0,2 (V)

Bepaalde onderdelen (bijvoorbeeld retourslibtank voor rwzi Amersfoort) waren nog niet aan vervanging toe.

Keuringen en inspecties gistingstanks € 0,3 (N)

Het project in Elburg is duurder geworden, omdat het leeghalen, inspecteren en repareren meer werk was dan ingeschat. Er waren veel tegenslagen waardoor alles langer duurde. Daarom hebben we ervoor gekozen om in Harderwijk pas te starten als Elburg klaar is.

De keuring en inspectie van de gistingstank in Veenendaal is goedkoper, omdat die via een nieuwe methode is gekeurd. De tank hoefde daarvoor niet helemaal leeg en deze wordt met een aantal jaren vernieuwd.

Transport en afzet slib € 0,1 (N)

De gunstige aanbesteding voor het transport van nat slib, € 0,3 miljoen (V) compenseert de stijging in de verwerkingskosten van slib van € 0,4 miljoen (N), waarvan € 0,1 miljoen incidenteel betrekking heeft op slibverwerkingsinstallatie van Elburg. Deze heeft door inspecties een tijd buiten werking heeft gestaan.

Slibstrategie, leidingenbeheer en milieuvergunningen €0,2 (V)

Het onderzoek voor de slibstrategie is komen te vervallen. Daarnaast bleek het onderzoek naar leidingbeheer te ambitieus opgenomen te zijn in de begroting. In 2024 zijn meer studietrajecten in eigen beheer uitgevoerd, waaronder de langetermijnvisie waterzuiveren. Deze opzet bracht met zich mee dat we meer met geclusterde onderzoeksprojecten gaan werken, zoals het integraal masterplan (gestart najaar 2024) en een influentstrategie. Ook deze plannen stellen we grotendeels in eigen beheer op. Advies en pilots geo elektrische metingen die de vloeistofdichtheid slibtanks bepalen, lopen door naar 2025. Op het totale programma is per saldo 2% minder besteed aan overige diensten door derden en bijdragen aan derden.

Afvoerkosten bedrijfsafval €0,3 (N)

De kosten voor roostergoed afval zijn hoger voor alle rwzi's door extra kosten om brandstof HVO100 te gebruiken en hoger volume roostergoed.

Bijdrage afkoppelen maatregelen Schildersbuurt gemeente Bunschoten € 0,2 (N)

Dit bedrag is afkomstig uit de regeling 'Ontvlechten waterstromen'. Hiertoe was ten tijde van de jaarrekening 2023 in de bestemmingsreserve rekening mee gehouden, maar in de begroting 2024 niet.

Grensoverschrijdend afvalwaterbehandeling Waternet € 0,3 (N)

Hogere ve prijs voor afvalwater dat behandeld wordt door Waternet.

Bemonstering en analyse € 0,4 (V)

Lagere onderzoekskosten Aqualysis.

Personeelskosten en doorbelaste kosten € 2,7 (V)

Minder uren op dit programma, € 1,3 miljoen. Hiervan heeft € 0,3 miljoen betrekking op lagere urenbesteding voor met name onderhoud. Aan de plannen en projecten kant is € 0,7 miljoen minder besteed: plannen (waterpotentie), plannen van derden (verbonden water) en projecten. De lagere kosten voor de bedrijfsvoering hebben een doorgerekend effect van € 1,1 miljoen, voornamelijk veroorzaakt door lagere ICT-kosten.

Overige afwijkingen, per saldo € 0,4 (N)

3.4 Besturen en belastingen

3.4.1 Het waterschap besturen

Artikel 10 van de Waterschapswet bepaalt dat het bestuur van een waterschap bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe bestaat uit 30 bestuursleden en heeft uit hun midden 4 leden als heemraad (lid van het dagelijks bestuur) benoemd.

Het huidige college is een minderheidscollege. Er is een bestuursagenda op hoofdlijnen, dat fungeert als kompas voor het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur heeft de opdracht om de richting en snelheid, die door het algemeen bestuur in de bestuursagenda zijn aangegeven, inhoud en vorm te geven. Het dagelijks bestuur legt hierover verantwoording af aan het algemeen bestuur en stelt het algemeen bestuur in staat om desgewenst bij te sturen.

Vergaderingen van het algemeen bestuur

In totaal waren er 5 algemeen bestuursvergaderingen, 9 commissievergaderingen, 14 beeldvormende vergaderingen en 8 werkgroep-/klankbordvergaderingen. Een van de beeldvormende vergaderingen is door het algemeen bestuur gebruikt om door middel van serious gaming mogelijke integriteitsdilemma's te bespreken. Op initiatief vanuit het algemeen bestuur is het onderwerp wateroverlast geagendeerd geweest voor een oordeelsvormende commissiebehandeling en een beeldvormende vergadering. De werkgroepvergaderingen waren ten behoeve van voorbereiding door leden van het algemeen bestuur zelf van de nieuwe reglementen van orde, een initiatiefvoorstel en instelling van de rekenkamer. In 2024 heeft het algemeen bestuur een rekenkamer ingesteld en vijf rekenkamerleden benoemd. Verder is het bijzonder om te vermelden dat er twee initiatiefvoorstellen zijn ingediend vanuit het algemeen bestuur, die beide zijn aangenomen. Eén voorstel gaat over het organiseren van een ontwerpprijsvraag over het toekomstbestendig maken van een woonwijk en het andere voorstel gaat over aanpassing van het subsidieplafond stedelijk gebied.

In juli is het bestuur op excursie geweest naar het hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard en in augustus is het bestuur op gebiedsschouw geweest in ons waterschapsgebied in de regio Wapenveld/Hattem.

3.4.2 Wat hebben we in 2024 gedaan?

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Na een jaar kunnen wij constateren dat het werken met deze nieuwe wet soepel is verlopen. Onze blauwe aanpak participatie was al in lijn met deze werkwijze en passen wij toe in projecten en gebiedsprocessen. Op 4 maart 2024 heeft het algemeen bestuur de geactualiseerde BOVI aangenomen. Hierin hebben wij onze koers aangescherpt op basis van de ontwikkelingen van de laatste jaren zoals de impact van klimaatverandering, de druk op de ruimte en het herstel van het natuurlijk systeem. Daarnaast is de focus verschoven van het programma Omgevingswet naar de opgave ruimtelijke transformatie van de gebouwde omgeving en de Omgevingswet.

Enkele belangrijke resultaten:

- Vaststellen en uitvoeren van de bestuursopdracht water en bodem sturend.
- Ontwikkelen en organiseren van serious games, zoals de *ja, mits capsule* en het WBS- spel *Bodembouwers*.
- Het organiseren van de Omgevingswetdag
- Gebiedsatelier (A tot Z)
- Ruimte zat scan laten uitvoeren waaruit blijkt dat er genoeg ruimte over is in de gebouwde omgeving.
- Tijdslijnen van invloed: Deskundigheidsbevordering bij het bepalen van de momenten, waarop we aan omgevingstafels moeten zitten bij ruimtelijke initiatieven.
- Het opzetten van een procesarchitectuur voor de Waterschapsverordening.

Digitale transformatie en I-visie

In 2024 lag de focus op de onderwerpen informatieveiligheid en gegevensbescherming in samenhang met wettelijke compliance, zoals te lezen in de paragraaf Security en Privacy. Er is verder gewerkt aan de drie sporen van de I-Visie, te weten: digitale netwerkorganisatie, toekomstbestendige systemen en digitale transformatie.

Het ontwikkelen van een digitale netwerkorganisatie is uitgevoerd langs de principes van het deugdelijk informatiebeheer, een van de voorwaarden van de transparante overheid. Het zogenaamde zaakgericht werken is een van de pijlers hiervan. Het digitaal werken binnen het waterschap is daarop gebaseerd. Dat vraagt zowel om de implementatie van systemen, als om een nadere analyse van de (digitale) werkprocessen.

Voor een transparante en logische aansluiting op andere landelijke systemen, is het werken onder (informatie-)architectuur een vereiste. Medewerkers zijn in 2024 opgeleid

om te werken met deze aan de Nederlandse referentie-architectuur gekoppelde waterschapsarchitectuur (WILMA).

Ten behoeve van het spoor toekomstbestendige systemen is gewerkt aan het ontwerp en de voorbereiding van de moderne ICT-werkplek. In Q4 2024 is gestart met de uitrol van de basis moderne ICT-werkplek, waarin ook de laatste beschikbare security-eisen zijn meegenomen. Daarnaast is ook het beheer van de verschillende componenten verder geprofessionaliseerd, zodat we beter gewapend zijn tegen aanvallen van buitenaf, nu we benoemd zijn als onderdeel van de kritische infrastructuur.

In het kader van het spoor digitale transformatie is gewerkt aan doelstellingen om de digitalisering en bewustwording van ons waterschap verder te brengen. Hiervoor zijn diverse activiteiten en projecten uitgevoerd. Enkele belangrijke mijlpalen hiervan zijn:

1. Afronding van de TKI Digital Twin, hierin is in samenwerking met o.a. de WUR en adviesbureaus gewerkt aan een Digital Twin voor de thema's droogte, waterzuivering en waterkwaliteit.
2. Organiseren van de maand van de digitale fitheid, de digitale 10-daagse en bewustwording rondom data governance;
3. Data Hub; er is gewerkt aan een toekomstbestendige omgeving waarin data eenmalig opgeslagen en meervoudig gebruikt kan worden voor informatieproducten.
4. Project slimme meettechniek; in samenwerking met bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen is een slimme techniek om meer en goedkoop te kunnen meten uitgerold. Dat geeft ons waardevolle inzichten rond water, klimaat en kwaliteit van leefomgeving.
5. NL-veranderdetectie; in samenwerking met een aantal andere waterschappen is een innovatieve oplossing ontwikkeld, die helpt om veranderingen omtrent waterlopen en waterkeringen sneller en efficiënter in beeld te brengen met behulp van satellietdata.

De uitvoeringsdoelen van de I-Visie in 2024 zijn behaald, medewerkers hebben de ruimte gekregen zich te bekwamen in nieuwe techniek en vereisten. Echter, de groeiende eisen op het gebied van informatiebeveiliging, transparantie en digitaal ethisch handelen, dwingen ons voortdurend kritisch te blijven en noodzakelijke en wenselijke toevoegingen aan ons digitale waterschap. Door het ontwikkelen van een stevige I-governance, houden we grip op een steeds veranderende wereld.

Security en privacy

De interne organisatie rondom security & privacy is afgelopen jaar versterkt.

Er is een functionele security & privacy organisatie ingericht, onder aansturing van een Chief Information Security Officer (CISO). Er wordt geïnvesteerd op het vlak van zowel de fysieke- als de cyberbeveiliging en privacy. Het waterschap werkt continu aan

het verbeteren en blijven voldoen aan relevante wetgeving waaronder de BIO/CSIR, de AVG en de eisen vanuit de NIS2-richtlijnen.

De samenwerking met het Waterschapshuis is voortgezet en ontwikkelt zich voortdurend zoals via het opzetten van gezamenlijke SOC-diensten en de doorontwikkeling van het CERT-WM.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

2024 stond voor de VTH-teams in het teken van het optimaliseren van werkafspraken en -processen, het verkennen van de bijdragen van VTH aan de diverse opgaven binnen het waterschap en het aantrekken van nieuwe collega's voor bestaande en nieuwe vacatures. Er is weliswaar sprake van drie nieuwe VTH-teams, maar er wordt zo veel als mogelijk geprobeerd om in afstemming en samenhang te werken.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Stond 2023 vooral in het kader van de voorbereiding, in 2024 is er daadwerkelijk gewerkt met de Omgevingswet. Grote problemen hebben zich niet voorgedaan. Wel was het voor iedereen wennen aan de gewijzigde werkprocessen, de nieuwe Waterschapsverordening en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Op onderdelen zijn er aanpassingen en reparaties verricht. Ook is een traject gestart om vanuit de praktijk van vergunningverlening, toezicht en handhaving te komen tot een aanpassing van de Waterschapsverordening. Ook zijn er stappen gezet om over te gaan naar data- en informatiegestuurde handhaving.

Met de provincies Gelderland en Utrecht zijn afspraken gemaakt over hoe we het waterschap in positie kunnen brengen om zijn adviesrol te kunnen vervullen bij grootschalige grondwateronttrekkingen. Ook zijn de toetsingskaders van beide provincies vergeleken met die van het waterschap.

In 2024 hebben we grote vorderingen gemaakt met het vastleggen van grondwateronttrekkingen in het Landelijk Grondwater Registratiesysteem. Er is toegewerkt naar een automatische koppeling tussen het zakensysteem van VTH en het LGR.

In samenwerking met Rijkswaterstaat en de Unie van Waterschappen heeft VTH deelgenomen aan een werkgroep die zich richt op de borging van procescriteria van het Omgevingsbesluit. Hiertoe is in het vierde kwartaal van 2024 een interne audit uitgevoerd. Ook heeft een (verplichte) audit plaatsgevonden van de wijze waarop we invulling geven aan de Wet politiegegevens (Wpg).

In 2024 is de gemeenschappelijke regeling met Aqualysis vernieuwd. Ook zijn bijbehorende stukken, zoals de dienstverleningsovereenkomst, dienstverleningshandvest en dergelijke geüpdatet. Als VTH-cluster hebben we hier actief aan meegewerkt.

Er hebben onderzoeken plaatsgevonden om discrepantie (verschil tussen het aangeleverde afvalwater en de heffingsomvang) op te sporen en te zorgen voor een evenwichtige verdeling van de lasten. Zo hebben we bijvoorbeeld met gevelcontroles op het industrieterrein Nijkerk inzicht gekregen in de aanwezige bedrijven. De bedrijven die nog niet worden aangeslagen, ontvangen op korte termijn van GBLT een aanslag.

Calamiteitenzorg

De focus lag in 2024 op verdere professionalisering van de crisisorganisatie.

In samenwerking en afstemming met het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland zijn diverse opleidingen, trainingen en oefen activiteiten succesvol uitgevoerd. In december is in de crisisoefening 'golven van protest' van Actiecentrum water t/m Waterschap beleidsteam geoefend met 'echte' demonstranten in de hal van ons hoofdkantoor. Deze oefening heeft laten zien dat ook een ander type crisis het waterschap kan treffen en dat helpt bij het vergroten van het crisisbewustzijn in de gehele organisatie. In 2024 is opdracht gegeven voor een gap-analyse om daarmee inzicht te krijgen in de huidige en gewenste situatie van de crisisorganisatie (aansluiting op de wijzigingen na de organisatieontwikkeling). De vraag die centraal staat, is hoe Waterschap Vallei en Veluwe toegerust raakt voor de crises, en bedrijfscontinuïteit kan waarborgen.

Dit jaar waren er in totaal vier opschalingen. De langstdurende opschaling was voor hoogwater. Die startte eind 2023 en liep door tot 10 januari 2024.

Communicatie en waterbewustzijn

Communicatie

Het hoge water op de rivieren en vervolgens de lange periode van hoog grondwater zorgde voor overlast voor inwoners en ondernemers in sommige delen van ons beheergebied. Dit vroeg veel communicatie-inzet en afstemming met partners. Communicatie verliep zowel via onze eigen kanalen, als via persvragen, brieven en inloophmomenten voor inwoners. In de eerdergenoemde evaluatie Grondwateroverlast is ruim aandacht besteed aan de verbeterpunten als het gaat om communicatie.

Gedurende het jaar hebben we gewerkt aan de versterking van waterbewustzijn, door middel van publieks-, recreatie- en educatieactiviteiten. We hebben inwoners geïnformeerd over grotere of langdurige projecten, zoals een dijkversterking of natuurverbetering. Als het om organisatiecommunicatie gaat, hebben we onder andere ingezet op de komst van de Omgevingswet, en meer zichtbaarheid van het waterschap op de arbeidsmarkt. Rondom de heropening van de vernieuwde rwzi Terwolde zijn feestelijke bijeenkomsten georganiseerd, zowel voor (bestuurlijke) partners als inwoners.

Tot slot is het proces voor de herijking van de communicatiestrategie, het vaststellen van de prioriteiten en de teamontwikkeling opgestart. In het najaar lag de focus op de evaluatie en analyse en in 2025 op het aanscherpen van de communicatiestrategie en wat hiervoor nodig is.

Waterbewust gedrag

Vanuit de opdracht in de Bestuursagenda het waterbewustzijn te vergroten, zijn in 2024 de voorbereidingen getroffen voor de nieuwe opgave 'Waterbewust gedrag'. Belangrijk onderdeel hiervan is de accentverschuiving van bevordering van waterbewustzijn naar bevordering van waterbewust gedrag. Als onderdeel van deze voorbereidingen hebben werksessies en interviews met bestuursleden plaatsgevonden en organiseerden we in december een inspiratiebijeenkomst voor medewerkers en externe partners rondom het thema waterbewust gedrag.

Jeugdbestuur

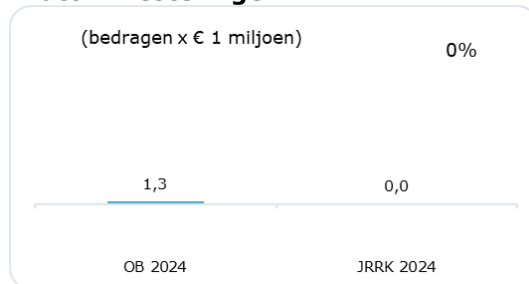
In maart 2024 is het Jeugdbestuur, bestaande uit acht jongeren, geïnstalleerd - een feestelijk moment. De jongeren werkten aan en presenteerden hun Jeugdbestuursagenda 2024 - 2026. Als jeugdbestuur werken zij aan zichtbaarheid, intern en extern, en doen zij in netwerkverband kennis op, bijvoorbeeld tijdens een tweedaagse van de Unie van Waterschappen rond het transporteren en zuiveren van rioolwater. Ook levert het jeugdbestuur input aan de organisatie, bijvoorbeeld op het thema Waterbewust gedrag. Op invulling en realisatie van de thema's uit de Jeugdbestuursagenda, zoals het vergroenen van schoolpleinen en het opnemen van water in lespakketten op het voortgezet onderwijs, merkten de jeugdbestuurders dat samenwerking met derden essentieel is.

In 2024 is er een organisatorische wijziging geweest: de begeleiding van het Jeugdbestuur is overgedragen aan een nieuw kernteam. Voor de eind 2024 vacant gekomen posten binnen het jeugdbestuur is een werving opgezet die tot begin 2025 liep.

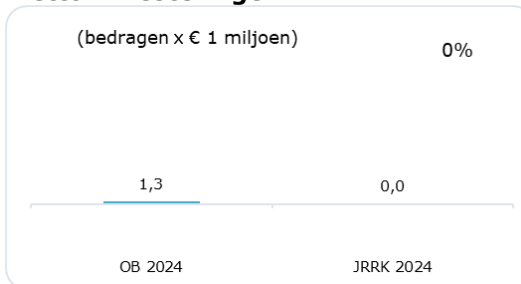
3.4.3 Wat heeft het gekost?

Investerings 2024

Bruto-investeringen

Netto-investeringen

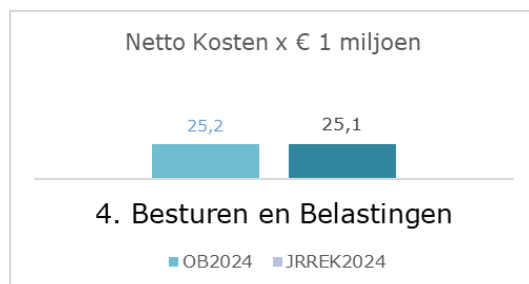

Fysieke toegangsbeveiliging Watersysteem + Zuiveren

-/- € 1,3

De werving van de benodigde functionarissen voor de uitrol van de activiteiten in het kader van fysieke toegangsbeveiliging vraagt vanwege de huidige arbeidsmarkt meer tijd evenals de voorbereiding van projecten. De verwachte investeringen schuiven geheel door naar latere jaren.

Exploitatie 2024

De nettokosten voor 2024 (JRREK 2024) zijn € 0,1 miljoen lager uitgevallen dan de originele begroting (OB 2024).

De belangrijkste afwijkingen in miljoenen € zijn:

Bestuurskosten

€ 0,6 (N)

Als gevolg van een lagere rentestand is een dotatie aan de pensioenvoorziening voor huidige en voormalige dagelijks bestuursleden nodig.

Discrepantie

€ 0,2 (V)

Onderbezetting heeft ertoe geleid dat nauwelijks gebruik gemaakt is van externe adviesdiensten.

Perceptiekosten GBLT

€ 0,9 (V)

De perceptiekosten GBLT vallen lager uit.

Personeelskosten en doorbelaste kosten	€ 0,6 (N)
---	------------------

Er zijn met name meer uren besteed aan bestuursondersteuning.

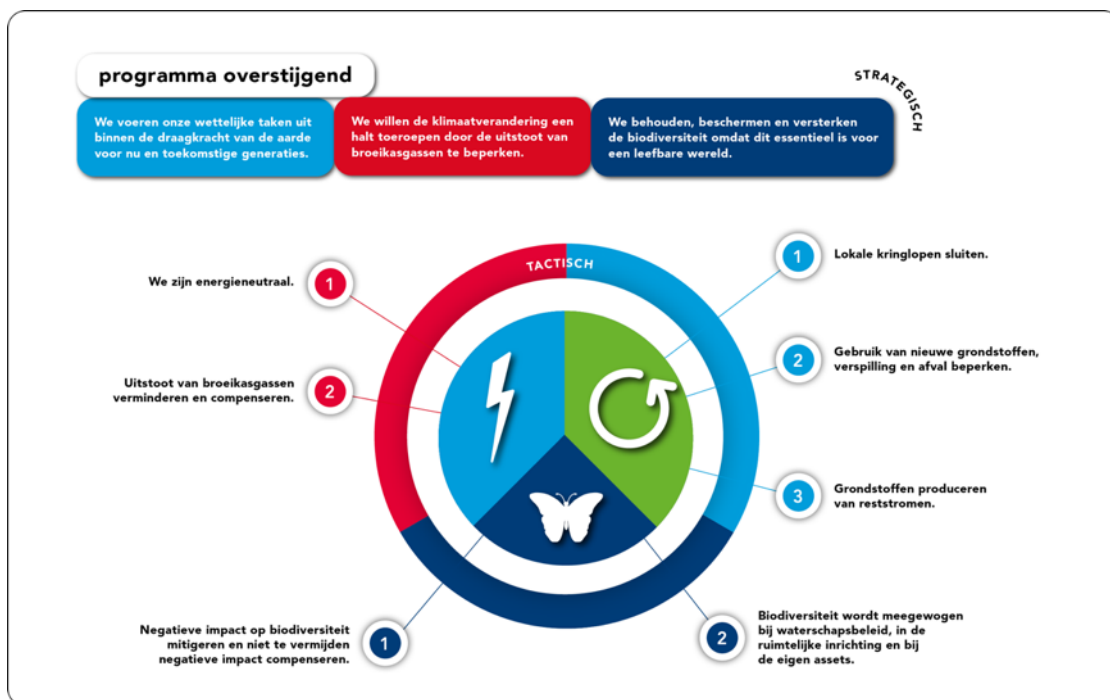
Overige	€ 0,2 (V)
----------------	------------------

Overige kleinere verschillen.

4 Programma-overstijgende onderwerpen

In dit hoofdstuk worden de programma-overstijgende onderwerpen en veranderprogramma's weergegeven. De financiële impact van deze programma's is meegenomen in de reguliere programmaverantwoording (hoofdstuk 3).

Dit willen we bereiken

Indicatoren

Indicator	Nulsituatie (2020)	2024 laatst bekende waarde	Streefwaarde 2024	Toelichting 12-2024
We voeren onze wettelijke taken uit binnen de draagkracht van de aarde voor nu en toekomstige generaties.				
Lokale kringlopen sluiten (circulaire economie)				
Aandeel maaisel dat hoogwaardig wordt hergebruikt	90%	97%	90%	Met ~90% van de data van 2024 wordt 97% van maaisel in de kleine kringloop hergebruikt. Data van alle percelen over heel 2024 is nog incompleet, daarmee kan het definitieve percentage over 2024 nog heel iets veranderen.
Aandeel bagger dat hoogwaardig wordt hergebruikt	90%	-	90%	Wijze van verwerking vrijgekomen bagger uit Bunschoten is nog niet bekend.
Gebruik van nieuwe grondstoffen, verspilling en afval beperken (circulaire economie)				
Afname zuiveringsslibafzet naar eindverwerking	69.661 ton	73.073 ton	65.797 ton	De hoeveelheden liggen boven de doelstelling door o.a. minder efficiënte vergisting en ontwatering als gevolg van onderhoud en storingen.
Afname inzet chemicaliën in zuiveringsproces	445 ton	329 ton	358 ton	Met 329 ton zit dit onder de streefwaarde van 358 ton. Met de procesoptimalisaties van afgelopen jaren is dit bereikt, continue aandacht blijft belangrijk.
Afname gebruik primaire grondstoffen in zuiveringsproces (mineraal, fossiel en metalen)	598 ton	514 ton	379 ton	In 2024 is het polymeergebruik hoger dan verwacht. Dit is het gevolg van leeftijd van de slibcentrifuges en procesverstoringen in de sliblijn. Er worden voorbereidingen getroffen om in 2025 de slibcentrifuges in Apeldoorn en Amersfoort te vervangen. Ede volgt later.
Toename aandeel circulaire inkopen bij marktpartijen		94%	100%	Er zijn in 2024 149 intakeformulieren ingevuld waarvan is bij 49% duurzaamheid meegenomen. Als je kijkt naar het inkoopvolume in euro's, dan is het 94%. noot: niet alle inkoop loopt centraal en wordt dan niet meegenomen in deze indicator
We willen de klimaatverandering een halt toeroepen door de uitstoot van broeikasgassen te beperken.				
We zijn energieneutraal (energietransitie)				
Energieverbruik is maximaal gelijk aan eigen energieopwekking	110%	jaarlijks	100%	jaarlijks (in mei) wordt in de klimaatmonitor het gehele getal berekend en bekend gemaakt. Dat was voor heel 2023 (peildatum mei 2024) 82%. Vanwege de genoemde problemen met de gistingstanks, gashouder, de gasmotoren het afschakelen van sommige zonnepanelen zal dit percentage voor 2024 veel lager uitvallen. Dat het percentage in 2020 nog 110% was komt mede doordat toen de Bech nog meetelde.
Afname energieverbruik ten opzichte van 2018	6%	jaarlijks	14%	in mei 2025 komen de gegevens van de klimaatmonitor over 2024 beschikbaar.
Toename eigen energieopwek uit primaire bronnen (zon, wind, water en bodem)	5%	8%	14%	De opwek in 2024 blijft onder doelstelling door uitschakeling van velden (netcongestie en batterijproef) en minder zonneuren. De doelstelling van 2027 staat onder druk doordat de beoogde windturbine niet gerealiseerd wordt. Daarentegen zal een warmtecentrale op de rwzi Apeldoorn voor warmtenet Kerschoten juist een positieve bijdrage hebben.
Afname gebruik van diesel			21%	definitieve cijfers volgen in 2025, 1e kwartaal. Omdat er geen verandering in wagen- en traktorenpark is opgeteden zal het cijfer ongeveer hetzelfde blijven voor 2024, zo'n 34% daling. Naar verwachting wordt de streefwaarde van 2027 wel gehaald, er worden nog een aantal diesel leaseauto's vervangen door elektrische.
Uitstoot van broeikasgassen verminderen en compenseren (energietransitie)				
Afname uitstoot methaan- en lachgas uit zuiveringsproces	59.045 CO2 equivalent	is jaarlijkscijfer dat in september bekend is	55.045 CO2 equivalent	uit de klimaatmonitor over 2023: Methaan: 14526 ton (2022: 14197 ton) en Lachgas: 30067 ton (2022 idem). Dit is een afgeleide indicator, niet gemeten. Uit de klimaatmonitor blijkt dat wij de grootste uitstoter van lachgas zijn van de waterschappen zijn. Er loopt een onderzoek en meetprogramma naar lachgas emissies.
Afname hoeveelheid gespuid en afgeakkeld biogas	1.300.000 m3	1.534.088 m3	916.000 m3	In 2024 is er heel veel biogas afgeakkeld. De geberthenissen die tot de grootste hoeveelheden geleidt hebben zijn: rwzi Ede; defecte gasballon sept-nov rwzi Amersfoort; revisie wkk's mrt-mei afschakelen wkk's door problemen bij de TDH in juli rwzi Harderwijk; vervanging gashouder in jan
We behouden, beschermen en versterken de biodiversiteit, omdat dit essentieel is voor een leefbare wereld (eco-systeemdiensten)				
Negatieve impact op biodiversiteit mitigeren en niet te vermijden negatieve impact compenseren				
Strategisch: in 2050 hebben we minimaal 1 doelsoort in 100% van onze wateren		jaarlijks in Q1		Nog geen nieuwe cijfers beschikbaar. Jaarlijks in Q1 komen nieuwe cijfers.
Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen is nul in 2027	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Incidenteel	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Op de Grebbedijk is in 2024 chemisch bestrijdingsmiddel gebruikt voor de bestrijding van de japanse duizendknoop. Bestrijdingsmiddel is gericht geïnjecteerd en niet gespoten.

4.1 Circulaire economie

Beleidskader 'op weg naar een klimaatneutraal waterschap in 2035'

Op 4 maart 2024 heeft het algemeen bestuur het beleidskader vastgesteld. In het afgelopen jaar zijn er gesprekken geweest met bijna alle teams binnen de organisatie, waarin wij hebben verkend hoe wij als waterschap invulling kunnen geven aan de ambities uit het beleidskader: In 2035 is onze netto-uitstoot van broeikasgassen nul, zijn wij nog steeds energieneutraal en werken wij volgens circulaire principes.

Gebruik van nieuwe grondstoffen, verspilling en afval beperken

Op 15 maart 2024 is de nieuwe rioolwaterzuivering in Terwolde feestelijk geopend. Deze rwzi is op circulaire wijze gebouwd en dat is niet onopgemerkt gebleven. De in het oog springende houten leidingbrug en het inspirerende verhaal van de betrokkenen is terug te vinden in vele artikelen en berichten op sociale media.

Grondstoffen produceren van reststromen

Samen met de waterschappen Rijn en IJssel, Limburg en Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden hebben wij in 2024 de Kaumera coöperatie opgericht. In oktober is ook Kaumera Sales en Services opgericht. Deze unieke samenwerking heeft tot doel om structureel afzet te genereren voor de waardevolle grondstof Kaumera die we als waterschappen uit ons Neredaslib kunnen winnen. Voor dit initiatief is een Europese LIFE subsidie toegekend.

De deal Biobased (ver)bouwen 30-30-30 in regio Stedendriehoek is een feit!

Op 6 december hebben opdrachtgevers in de regio Stedendriehoek tijdens de 'Klimaatop Vallei en Veluwe' hun handtekening gezet om (ver)bouwen met hergroeibare materialen te stimuleren. Met de ambitie om 30% van de verduurzamings- en nieuwbouwopgave in 2030 met 30% biobased materialen uit te voeren, gaan de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Heerde en Voorst en diverse corporaties vanaf 2025 samenwerken aan dit doel. Ook wij zien veel toegevoegde waarde voor de bodem- en waterkwaliteit als deze koers wordt ingezet en tekenden mee.

4.2 Energietransitie

We zijn energieneutraal

Hoewel een deel van de zonnepanelen in 2024 tijdelijk uitgeschakeld moest worden als gevolg van netcongestie, zijn wij ook in 2024 energieneutraal. Dat komt met name door het biogas dat wij op onze rioolwaterzuiveringen (rwzi) produceren en gebruiken om elektriciteit te maken. Ook de warmte die het bedrijf Ennatuurlijk op onze rwzi Apeldoorn produceert voor het warmtenet in de wijk Zuidbroek draagt daaraan bij.

Het was de bedoeling samen met de gemeente Harderwijk een windpark te ontwikkelen om meer hernieuwbare energie op te wekken. Door de uitspraak van de Raad van State op 3 april 2024 gaat het windpark Lorentz in Harderwijk voorlopig niet door.

Aquathermie: warmte uit gezuiverd rioolwater als duurzame warmtebron voor woonwijken.

Wij zijn als bronhouder betrokken bij warmtenet-projecten in Apeldoorn en Amersfoort. Samen met de projectpartners hebben wij in 2024 belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van deze projecten. Wij verwachten in 2025 de definitieve overeenkomsten te tekenen, waarna de uitvoering kan starten.

Uitstoot van broeikasgassen verminderen en compenseren

In 2023¹ heeft ons waterschap een voetafdruk in uitstoot van broeikasgassen gehad van in totaal 1.315 ton. In 2019 was dat nog 36.280 ton CO₂-uitstoot. Dit hebben wij bereikt door onder meer aankoop van groene energie.

De uitstoot van ons brandstofgebruik bedrijfsmiddelen is verminderd van 220 ton CO₂-uitstoot in 2019 naar 24 ton CO₂-uitstoot in 2023. De vermindering komt vooral door een verbeterde bedrijfsvoering. Zo gebruiken wij steeds meer HVO100 in plaats van conventionele diesel en schakelen steeds vaker over op elektrisch vervoer.

Onze CO₂-uitstoot is te vergelijken met het jaarlijks gas- en elektraverbruik van 288 huishoudens. In 2024 hebben wij in vergelijking tot eerdere jaren, met name in Ede en Amersfoort een groot deel van het opgewekte biogas niet nuttig kunnen inzetten. Door verschillende oorzaken, zoals gebreken aan een gashouder, hebben we veel biogas moeten affakkelen. Het geplande project 'centraliseren slibverwerking in Ede' draagt substantieel bij aan het structureel oplossen van de problemen. Ook in Amersfoort zullen

¹ De cijfers over 2024 komen in de loop van 2025 beschikbaar.

we maatregelen moeten nemen om te bereiken dat we ons geproduceerde biogas nuttig inzetten en niet affakkelen.

Bij de externe audit voor de CO₂-prestatieladder die in oktober is uitgevoerd door KIWA, is naar voren gekomen dat we volgend jaar de stap kunnen gaan maken naar trede 5.

Dat is een jaar later dan gepland.

4.3 Assetmanagement en kernteam assetmanagement

1. Richten en inrichten

In 2024 is het Strategisch Asset Management Plan (SAMP) vastgesteld.

Dit plan geeft duiding aan wat assetmanagement inhoudt, beschrijft op hoofdlijnen de assetmanagementrollen en geeft de strategie voor de verdere ontwikkeling van assetmanagement.

2. Verrichten: leidingbeheer en zuiveren

De operationele systemen en processen voor assetmanagement zijn grotendeels op orde.

De beschikbare personele capaciteit, de vakbekwaamheid en het effectief kunnen reageren op risico's, herstel of vervanging in het primaire proces zuivering moeten worden versterkt.

In 2025 werken wij eraan om een slag hierin te maken.

3. Verrichten: watersysteem

De vitaliteit van assets in het watersysteem is hoger dan bij zuiveren. Wij hebben planmatig onderhoud en vervanging uitgevoerd en de technische staat is in beeld. Risico's verwachten wij vooral in capaciteit en het functioneren bij extreme weeromstandigheden.

4.4 Biodiversiteit

De biodiversiteit staat mondiaal onder druk. Ook wij hebben een verantwoordelijkheid in het versterken van de biodiversiteit en daarom zijn wij in 2024 gestart met het uitvoeringsprogramma Biodiversiteit.

Om het effect van onze maatregelen goed te kunnen volgen, werken wij met de provincie Gelderland aan de uitvoering van monitoringsprojecten.

In het kader van versterking van de 'groen-blauwe dooradering' hebben wij ons belang bij houtopstanden (bossen, hagen en wallen) verder uitgewerkt. Dit kunnen we toepassen in gebiedsprocessen.

In stedelijk gebied hebben wij met onze stimuleringsregeling bijgedragen aan initiatieven voor verhoging van de biodiversiteit, zoals vergroening van versteende school- en speelpleinen en de aanleg van groene daken. Hierbij gingen klimaatadaptatie en biodiversiteit hand in hand wat positief bijdraagt aan de leefbaarheid. Daarnaast is de verkenning voor kansen van 'vissenbossen' opgenomen in het proces 'Stedelijk water in beeld'.

Bij het beheer en onderhoud werken wij volgens de regels van de gedragscode 'Wet natuurbescherming voor waterschappen, Bestendig beheer en onderhoud'. Op die manier dragen wij bij aan natuurbehoud. Zonder gedragscode moeten de waterschappen ontheffing aanvragen voor werkzaamheden die effect kunnen hebben op beschermde dieren- en plantensoorten. De huidige gedragscode loopt 1 januari 2025 af. Vanuit de natuurwetgeving gelden inmiddels strengere eisen die in de nieuwe gedragscode moeten worden meegenomen. Binnen de Unie van Waterschappen is daarom gewerkt aan een nieuwe gedragscode, maar er is nog niet volledig overeenstemming met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

5 Verplichte paragrafen

5.1 Ontwikkelingen in 2024

In april heeft de Tweede Kamer ingestemd met de aanpassing van het belastingstelsel. Het algemeen bestuur is in oktober in een beeldvormende bijeenkomst geïnformeerd over de aanstaande wijzigingen in het stelsel. De besluitvorming in de Eerste Kamer wordt verwacht in het voorjaar 2025. We leggen onze bestuurlijke keuzes in 2025 voor aan het bestuur. De nieuwe belastingwetgeving treedt per 1 januari 2026 in werking.

5.2 Incidentele baten en lasten

In het resultaat over 2024 is een aantal incidentele baten en lasten verwerkt. In onderstaande tabel zijn de incidentele bedragen vermeld van minimaal € 0,15 miljoen:

(x € 1.000)	Water-systeem	Zuiverings-beheer
Verkoopopbrengst gronden	188	
Aandeel van waterschap in positief jaarresultaat belastingorganisatie GBLT	453	453
Totaal incidentele baten	641	453
(x € 1.000)	Water-systeem	Zuiverings-beheer
Dotatie pensioenvoorziening	210	315
Boete Binnenveldse Hooilanden	479	
Totaal incidentele lasten	689	315
Incidentele baten en lasten, per saldo baten	-48	138

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt onttrokken respectievelijk toegevoegd aan de algemene reserve.

5.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

Naast de algemene reserves en bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie heeft het waterschap een aantal overige bestemmingsreserves en voorzieningen. Hieruit zijn in 2024 de volgende bedragen onttrokken:

Bestemmingsreserve en voorzieningen	Omschrijving	Onttrekking (x € 1.000)
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen	werkelijke kosten baggerprojecten	2.166
Bestemmingsreserve ontvechten waterstromen	werkelijke bijdragen aan gemeenten	230
Voorzieningen	werkelijke uitgaven	484
Totaal		2.880

In paragraaf 7.2.8 wordt het verloop van de voorzieningen toegelicht.

5.3.1 Bestemmingsreserve tariefsegalisatie

De bestemmingsreserve tariefsegalisatie wordt aangewend voor egalisatie van toekomstige belastingtariefstijgingen. De tariefsegalisatiereserves worden in de planperiode afgebouwd, waarbij we streven naar evenwicht tussen kosten en opbrengsten aan het einde van de planperiode.

In paragraaf 7.2.8 lichten we het verloop van de reserves uitgebreid toe. De stand van de bestemmingsreserve tariefsegalisatie na resultaatbestemming is:

x € 1.000	Werkelijke stand 31-12-2024
Watersysteembeheer	5.688
Zuiveringsbeheer	3.798
Totaal	9.486

5.4 Waterschapsbelastingen

5.4.1 Algemeen

De hoofdlijnen van de diverse belastingopbrengsten en de lastendruk zijn toegelicht in de paragrafen 5.2, 5.3 en 5.5 van de beleidsbegroting 2024.

In onderstaande tabel zijn de netto belastingopbrengsten samengevat weergegeven.

Netto belastingopbrengsten per Kostendrager x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
1. Watersysteembeheer	-79.913	-80.211	-298
Belastingopbrengsten	-81.313	-81.288	25
Kwijtscheking en oninbaar	1.401	1.077	-323
2. Zuiveringsbeheer	-115.025	-115.876	-851
Belastingopbrengsten	-117.802	-118.490	-688
Kwijtscheking en oninbaar	2.777	2.614	-162
Netto belastingopbrengsten	-194.938	-196.087	-1.149

5.4.2 Bruto belastingopbrengsten

In de volgende paragrafen zoomen we in meer detail in op de bruto belastingopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar.

Bruto belastingopbrengsten per Kostendrager x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
1. Watersysteembeheer	-81.313	-81.288	25
Voorgaande boekjaren	-510	-5	505
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	-	-22	-22
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	-	6	6
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	-	-35	-35
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	-	-0	-0
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	-510	47	557
Lopend boekjaar	-80.803	-81.283	-479
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	-47.351	-47.199	152
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	-27.958	-28.055	-97
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	-5.252	-5.285	-33
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	-242	-242	0
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	-	-501	-501
2. Zuiveringsbeheer	-117.802	-118.490	-688
Voorgaande boekjaren	-	314	314
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	-	301	301
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	-	14	14
Lopend boekjaar	-117.802	-118.805	-1.003
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	-33.774	-34.643	-868
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	-84.028	-84.162	-134
Bruto belastingopbrengsten	-199.115	-199.779	-663

Watersysteembeheer

De belastingopbrengst van de taak watersysteembeheer komt licht lager uit dan de originele begroting. Dit komt vooral door iets lagere waardeontwikkeling bij de woningen dan was ingeschat tijdens de begroting. Verder valt op dat de opbrengsten verontreinigingsheffing onder voorgaande boekjaren (2023 en eerder) zijn begroot. Deze opbrengsten hebben echter betrekking op het lopend boekjaar (2024).

Zuiveringsbeheer € 0,7 miljoen hoger

De belastingopbrengst voor zuiveringsbeheer is € 0,7 miljoen hoger dan de originele begroting. De belangrijkste verschillen zijn:

- € 1 miljoen hogere belastingopbrengst over het huidige belastingjaar (2024) door hogere belastingopbrengst bedrijven;

- € 0,3 miljoen lagere belastingopbrengst over het voorgaande belastingjaren, door lagere belastingopbrengst bedrijven;

De belastingopbrengsten van het huidig belastingjaar zijn met name hoger door extra vervuilingseenheden voor de meetbedrijven. Ook is door de vele neerslag er veel uitspoeling geweest bij bedrijven, waardoor de hoeveelheid afvoerwater fors hoger was. De opbrengsten uit voorgaande jaren zijn lager dan begroot. Momenteel speelt er een rechtszaak over de T-correctie die op de belastingaanslagen kan worden toegepast. Op basis van een risico inschatting is voorzichtigheidshalve uitgegaan van lagere belastingopbrengsten.

5.4.3 Kwijtschelding en oninbaar

Kwijtschelding en oninbaar per Kostendrager x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
1. Watersysteembeheer	1.401	1.077	-323
Kwijtschelding Watersysteemheffing	1.140	871	-269
Oninbaar Watersysteemheffing	261	206	-55
2. Zuiveringsbeheer	2.777	2.614	-162
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	2.407	2.212	-195
Oninbaar Zuiveringsheffing	370	402	32
Kwijtschelding en oninbaar	4.178	3.692	-486

De kosten voor oninbaarheid en kwijtschelding zijn lager uitgevallen dan de originele begroting. Dit komt met name door lagere kosten voor kwijtschelding à € 0,4 miljoen door een afname van het aantal verzoeken en het aantal toegewezen verzoeken. Voor beide posten is de komende jaren nog wel enige voorzichtigheid geboden, omdat de eventuele effecten van de hoge inflatie en de gestegen energielasten voor de huishoudens kunnen zorgen voor een afname van de financiële buffers. Ook neemt het aantal faillissementen toe.

Toeslagenaffaire kinderopvang

We hebben besloten dat gedupeerden van de toeslagenaffaire kwijtschelding ontvangen van openstaande overheidsvorderingen. Momenteel zijn 245 gedupeerden bekend die aan het waterschap Vallei en Veluwe zijn toe te wijzen. Deze aantallen kunnen gedurende 2025 nog veranderen, doordat het proces nog volop in beweging is. Het waterschap krijgt het kwijtgescholden bedrag van de overheid vergoed. Ook ontvangen we een bedrag voor de uitvoeringskosten. Deze vergoeding is in de voorliggende jaarcijfers verwerkt.

5.5 Weerstandsvermogen

5.5.1 Algemeen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen voorkomt dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit.

5.5.2 Risicoanalyse

In maart 2023 is de inventarisatie van de risico's vernieuwd en behandeld door het algemeen bestuur. De risico's zijn financieel vertaald volgens de methode Fine en Kinney. We hebben beoordeeld in hoeverre deze risico's zijn afgedekt door procedures, verzekeringen of voorzieningen. Van de niet afgedekte risico's hebben we een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en van de financiële schade als het risico zich voordoet (het effect). Deze inschatting resulteert in een gewaardeerd risico in euro's. De totale gewaardeerde risico's bedragen (x € 1.000):

Risico	totaal	watersysteem- beheer	zuiverings- beheer
Economische en marktrisico's	380	190	190
Maatschappelijke risico's	993	770	223
Bedrijfs- en ondernemingsrisico's	6.830	1.990	4.840
Totaal	8.203	2.950	5.253

5.5.3 Weerstandscapaciteit

De risico's die niet afgedekt worden door procedures, verzekeringen of voorzieningen (totaal € 8,2 miljoen), worden gedekt uit het eigen vermogen. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. De waarde van het eigen vermogen bepaalt de beschikbare weerstandscapaciteit. Het algemeen bestuur heeft besloten om alleen de algemene reserves tot de beschikbare weerstandscapaciteit te rekenen.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt het weerstandsvermogen. Conform het bestuursbesluit dient het weerstandsvermogen zich binnen een bandbreedte tussen de 1,4 en 2,0 te bevinden (ruim voldoende). Per 31 december 2024 bedraagt het weerstandsvermogen (na resultaatbestemming):

	watersysteem- beheer	zuiverings- beheer
Beschikbare weerstandscapaciteit	5.852	7.755
Benodigde weerstandscapaciteit	2.950	5.253
Ratio weerstandsvermogen	2,0	1,5

Bij de begroting 2024 is door het algemeen bestuur besloten om € 1,0 miljoen over te hevelen uit de tariefsegalisatiereserve zuiveringsbeheer naar de algemene reserve zuiveringsbeheer. Op basis van de geactualiseerde risico's voldoet het weerstandsvermogen van watersysteembeheer en zuiveringsbeheer aan de norm.

5.6 Financiering

5.6.1 Ontwikkelingen

De financiële markten zijn nog steeds erg nerveus en volop in beweging. Hierbij zijn verwachtingen over de economische groei (en eventuele onzekerheden hierin) én verwachtingen van de inflatiecijfers direct van grote invloed op de rente. Wel komende afgelopen maanden meer signalen dat in Europa de inflatie langzaamaan de goede kant op beweegt (richting de 2%, waar de centrale banken op koersen). Desondanks blijft de inflatie in Nederland nog wel aan de hoge kant blijft.

Inmiddels heeft naast de FED ook de ECB in 2024 een aantal renteverlagingen doorgevoerd (de ECB-depositorente is in stapjes verlaagd van 4% naar 3% eind 2024) in lijn met de verwachtingen. De algehele verwachting is dat er in 2025 nog een aantal verlagingen doorgevoerd zullen worden (richting de 2%). Wij verwachten daardoor dat de rente voor langlopende leningen in de komende periode nog wel wat gaat dalen.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn direct van invloed op de rentecondities van de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De NWB brengt de ECB depositorente in rekening, verhoogd met een opslag van 0,125% (eind 2024 dus 3,125%). Anderzijds ontvangen we rente voor schatkistbankieren (eind 2024 circa 2,9%).

5.6.2 Liquiditeit

In de begroting 2024 werd uitgegaan van een benodigde financieringsbehoefte van € 76 miljoen. De daadwerkelijke financieringsbehoefte is uiteindelijk € 56 miljoen lager uitgevallen dan begroot. Lagere netto-investeringsuitgaven en het positievere exploitatiesaldo dan begroot zijn hiervan voornamelijk de oorzaak.

Gedurende 2024 was nog de verwachting dat een groter deel van de financieringsbehoefte nodig zou zijn. Ook de komende jaren is er op basis van de meerjarenraming (gezien de grote investeringsopgave) behoefte aan de nodige nieuwe financiering. Hierbij is het zo dat gebruik maken van de rekening-courant faciliteit bij de NWB momenteel duurder is dan de rentekosten op een langlopende lening.

De treasurycommissie monitort de renteontwikkelingen nauwlettend en probeert te anticiperen door financiering aan te trekken op momenten van tijdelijke rentedaling. Eendachtig deze ontwikkeling is besloten om op het laagste niveau van 2024 een nieuwe lening af te sluiten. Dit heeft tot gevolg dat er in 2024 sprake is van schatkistbankieren waarbij het zo is dat het rentepercentage over de tegoeden in de schatkist in 2024 hoger is dan het rentepercentage op de aangetrokken leningen.

Bovenstaande heeft eind november geresulteerd in het afsluiten van een lening voor € 20 miljoen, met een looptijd van 10 jaar, lineaire aflossing en een rente van 2,33%.

5.6.3 Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld (toekomstige rentelasten zijn hoger dan begroot of hoger dan een niveau dat het bestuur wenselijk acht) worden volgens de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het jaarlijkse begrotingskostentotaal. Het waterschap overschreed de norm in 2024 niet.

x € 1.000	2024	2023
Renterisiconorm	62.667	58.413
Reguliere aflossingen (= renterisico)	23.154	21.154
Ruimte onder renterisiconorm	39.513	37.258

5.6.4 Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. In 2024 zijn in elk kwartaal de vlottende middelen hoger dan de vlottende schuld. Daarmee is de kasgeldlimiet in geen enkel kwartaal overschreden.

x € 1.000	Kwartalen 2024			
	1	2	3	4
Kasgeldlimiet	48.000	48.000	48.000	48.000
Gemiddelde vlottende schuld (-) / middelen (+)	-16.219	-23.208	-22.393	-23.993
Ruimte (+) / overschrijding (-) kasgeldlimiet	64.219	71.208	70.393	71.993

5.7 Schuldpositie

Per 31 december 2024 bedraagt de omvang van de schuldpositie € 278 miljoen (2023: € 276 miljoen). De schuldpositie is licht gestegen ten opzichte van 2023. Dat is grotendeels te verklaren, doordat de netto-investeringen in 2024 hoger zijn dan de afschrijvingen. Het verloop van het EMU-saldo geeft inzicht in de mutatie van de schuldpositie (zie paragraaf 5.13).

In 2024 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het voorstel om de norm voor de (relatieve) schuldpositie (schuldquote) te handhaven op 195% van de totale opbrengsten. In 2024 bedraagt de schuldquote ten opzichte van de totale opbrengsten 135% (2023: 146%). De stijging van de belastingopbrengsten met 11% (ten opzichte van 2023) heeft deze daling met name veroorzaakt.

5.8 Verbonden partijen

Waterschap Vallei en Veluwe heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling GBLT
Doelstelling	GBLT, gevestigd in Zwolle, opgericht per 1 januari 2011, heft en int waterschapsbelastingen voor vijf waterschappen en zeven gemeenten. Voor deze gemeenten geeft GBLT ook uitvoering aan de Wet WOZ. Uitgangspunt daarbij is de hoogste kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Met ingang van 1 januari 2025 treden drie nieuwe gemeenten toe aan de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van GBLT. De bestuursleden zijn allen afgevaardigden van de vijf waterschappen en zeven gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter, een dagelijks bestuurslid van de waterschappen en een dagelijks bestuurslid van de gemeenten. Onze portefeuillehouder belastingen is voorzitter van GBLT.
Gegevens concept jaarrekening 2024:	

Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	31-12-23	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	
	20,1%	20,6%	€ 2,3	€ 2,3	€ 4,5	€ 6,1	€ 2,3 voordeel
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2024 is ca. € 3,8 mln.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis (HWH)							
Doelstelling	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. HWH bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector en helpt daarbij in de digitale transformatie van de waterschappen. De doelstelling is het robuuster maken van de waterschappen als moderne overheid.							
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van HWH. Alle waterschappen zijn met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Daarnaast heeft HWH een dagelijks bestuur.							
<i>Gegevens concept jaarrekening 2024:</i>								
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat	
	31-12-23	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24		
	5,7%	4,7%	€ 0	€ 0	€ 11,5	€ 15,1	€ 6,8 voordeel	
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2024 is ca. € 1,9 mln.							
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen (dan wel gereserveerd door HWH, zodat toekomstige bijdrages lager uitvallen).							

Verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Waterschapslaboratorium Aqualysis
Doelstelling	In 2024 bestond de GR Aqualysis 10 jaar. Aqualysis voert voor een vijftal waterschappen het laboratoriumonderzoek uit. Het was een jubileumjaar, waarin de samenwerking en de weg naar de toekomst is ingezet, met de afsluiting van de toekomstverkenning met een vernieuwde governance, hernieuwde regeling en nieuwe biidrageverordening). Een jaar waarin de vele monsters, hoogwaardige analyses

	bijdragen en de kunde van de mensen achter Aqualysis bijdragen aan de kennis over waterkwaliteit. In 2024 is binnen de GR Aqualysis gewerkt aan nieuwe methodes, de optimalisatie van het dienstenpakket om richting de toekomst, innovatieve analyses en waterkwaliteitsadvies te leveren.						
Bestuurlijk belang	Aqualysis heeft een eigen bestuur, waarin elk waterschap met één lid is vertegenwoordigd.						
<i>Gegevens jaarrekening 2023:</i> <i>N.B. De jaarstukken over 2024 zijn nog niet verstrekt</i>							
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	31-12-22	31-12-23	01-01-23	31-12-23	01-01-23	31-12-23	
	18,5%	16,3%	€ 0,8	€ 0,3	€ 4,9	€ 6,7	€ 0,5 voordeel
Bijdrage	De begrote financiële bijdrage voor 2024 is ca. € 1,7 mln.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Vereniging Unie van Waterschappen (UvW)						
Doelstelling	De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. De UvW vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt hierin de belangen van de 21 waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en ontwikkeling.						
Bestuurlijk belang	Het hoogste orgaan van de UvW is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters (dijkgraven) van alle waterschappen zitting. Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie, waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen zitting hebben.						
<i>Gegevens jaarrekening 2023:</i> <i>N.B. De jaarstukken over 2024 zijn nog niet verstrekt</i>							
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-23	31-12-23	01-01-23	31-12-23	
	5,0%	5,0%	€ 2,7	€ 2,2	€ 22,6	€ 21,7	€ 0,5 nadeel
Bijdrage	De begrote financiële bijdrage voor 2024 is ca. € 0,7 mln.						

Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.
-----------------	---

Verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank (NWB)						
Doelstelling	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB zijn decentrale overheden (gemeenten, provincies, waterschappen) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden (zoals bijvoorbeeld woningcorporaties). De doelstelling van de NWB is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen.						
Bestuurlijk belang	De NWB kent een driehoofdige directie onder toezicht van een Raad van Commissarissen met zeven leden. Daarnaast kent de NWB een aandeelhoudersvergadering (AvA), waarin elke aandeelhouder zitting heeft en stemrecht (op basis van het aantal aandelen). Jaarlijks legt de directie verantwoording af over de behaalde (financiële) resultaten aan de AvA. Daarnaast worden benoemingen voor directie en/of RvC voorgelegd aan de AvA.						
<i>Gegevens jaarrekening 2023: N.B. De jaarstukken over 2024 zijn nog niet verstrekt</i>							
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2023
	€ 0,1 (1,2%)	€ 0,1 (1,2%)	€ 2.060	nnb	€ 73.849	nnb	+/+ € 126
Bijdrage	Niet van toepassing.						
Risico's	In 2024 is door de NBW € 0,7 mln. dividend uitgekeerd over boekjaar 2023.						

Verbonden partij	Coöperatie Samenwerking Kaumera U.A.
Doelstelling	De Coöperatie Samenwerking Kaumera U.A. is een samenwerking van waterschappen met als doel de productie en afzet (naar de markt) van Kaumera te organiseren en bevorderen. De coöperatie heeft een aandeel van 50% in Kaumera Sales & Services BV (ook: Start-up BV), die als doel heeft het vergroten van de vraag naar Kaumera, door het vinden en ontwikkelen van toepassingen en afzetmarkten. Dat doet de BV onder andere door marktbewerking, onderzoek en (product- en proces-) ontwikkeling, het opstellen van (leverings- en/of afname-) contracten, het voeren van (financiële) administratie en het organiseren van logistieke activiteiten. Royal Haskoning DHV Nederland BV is de enige andere aandeelhouder (50%). Vooralsnog is het doel om de BV gedurende vijf jaar deze activiteiten te laten uitvoeren (2024/2025 - 2028/2029).

Verbonden partij	Samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer Waterschap Rivierenland							
Doelstelling	Muskusratten en beverratten vormen een risico voor dijken en de natuur. De landelijke strategie is om de muskusratten terug te dringen naar de landsgrenzen. Waterschap Rivierenland voert het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Hollandse Delta en Rivierenland.							
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.							
<i>Gegevens concept jaarrekening 2024:</i>								
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat	
	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2024	
	18,2%	18,2%	€ 0	€ 0	€ 0,7	€ 0,8	€ 0,2 voordeel	
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2024 is € 1,7 miljoen.							
Risico's	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Eventuele over- of onderschrijdingen worden ook op deze wijze verdeeld.							

Verbonden partij	Stowa						
Doelstelling	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders (veelal de waterschappen) in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren.						
Bestuurlijk belang	In het bestuur van de STOWA zitten minimaal vier en maximaal zes waterschapsvertegenwoordigers. Momenteel maakt de dijkgraaf van Waterschap Vallei en Veluwe onderdeel uit van het STOWA bestuur.						
<i>Gegevens jaarrekening 2023:</i>							
<i>N.B. De jaarstukken over 2024 zijn nog niet verstrekt</i>							
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-23	31-12-23	01-01-23	31-12-23	2023
	6,2%	6,2%	€ 8,7	€ 8,1	€ 12,9	€ 11,4	€ 0,5 nadeel

Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2024 is € 0,6 miljoen.
Risico's	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Eventuele over- of onderschrijdingen worden ook op deze wijze verdeeld.

5.9 Bedrijfsvoering

5.9.1 Wat hebben we in 2024 gedaan?

Organisatieontwikkeling

De organisatie is volop in transitie naar meer opgaven gestuurd en gebiedsgericht werken. In 2023 is daartoe de organisatiestructuur aangepast en zijn de teams verkleind, zodat er meer ruimte is voor persoonlijke aandacht voor medewerkers. In de huidige fase van de organisatieontwikkeling staan de thema's organisatievisie, leiderschap, cultuurontwikkeling en teamontwikkeling centraal. Ter ondersteuning van de missie en visie is in 2024 het leiderschapstraject gestart en zijn vier organisatiewaarden vastgesteld: vakkundig, toekomstbewust, verbonden en daadkracht. Als start van de cultuurontwikkeling is in het najaar van 2023 een cultuurscan uitgevoerd. Meer dan 550 medewerkers hebben deze ingevuld. In 2024 zijn de resultaten in de teams besproken. Deze gesprekken geven richting aan teamontwikkeling.

Medewerkersonderzoek

Teamleiders hebben in 2024 de resultaten uit het medewerkersonderzoek van eind 2023 in de teams besproken en meegenomen in de teamontwikkeling. De rode draad hieruit wordt verwerkt in de organisatieontwikkeling.

Integriteit

Integriteit en omgangsvormen vormen de kern van samenwerking en dus ons dagelijks werk. Het is essentieel om te begrijpen wat deze termen betekenen en hoe we ze in de praktijk kunnen toepassen bij het naleven van regels en wetten, maar ook hoe ze kunnen zorgen voor ethische keuzes en respect voor elkaar in de samenwerking intern, met onze partners en de samenleving. In 2024 startte een meerjarig programma, waarin we onze kennis en bewustwording op dit gebied vergroten.

Arbeidsmarkt

De steeds krappere arbeidsmarkt daagt veel organisaties uit, zo ook ons waterschap. In 2024 publiceerden we maar liefst 127 vacatures en 13 stagevacatures (vergelijk 2023: 110). Van slechts 12 vacatures loopt het sollicitatieproces over de jaargrens heen. Recruitement is in 2024 erg succesvol geweest. Door het professionaliseren van de publicaties op de LinkedInpagina van waterschap Vallei en Veluwe hebben we onze naamsbekendheid vergroot en hebben we inmiddels 13.252 volgers. Hiermee hebben we een groter bereik voor toekomstige vacatures. Met behulp van een professionele fotograaf maakten we nieuw beeldmateriaal (foto's en video's). Voor nieuwe functies, zoals een stedenbouwkundige in de landelijke transitie, werden daardoor met succes door eigen searching ingevuld.

Op 31 december 2024 was de begrote formatie 652,4 fte (2023: 620,6 fte), de werkelijke bezetting 619 fte (2023: 584 fte). Als gevolg van de forse stijging van het aantal vacatures steeg de instroom van nieuwe medewerkers naar 81 (was 57) en ontstonden mooie kansen voor doorstroming naar een andere functie voor 71 interne medewerkers. De uitstroom steeg licht.

Eind 2024 is het proces van strategische personeelsplanning gestart om ook naar de toekomst toe voldoende en gekwalificeerde medewerkers te hebben die het fijn vinden om bij ons waterschap te werken.

IN-, DOOR- en UITSTROOM in 2024

Categorie	Aantal medewerkers
Instroom	81
Doorstroom binnen het waterschap	71
Uitstroom	53

Ziekteverzuim en gemiddelde leeftijd

Het ziekteverzuimpercentage over 2024 bedroeg gemiddeld 4,6%, waarmee de daling van de eerdere jaren ook dit jaar doorzet (2023 was het 4,7%). De gemiddelde leeftijd is 47,4 jaar en is daarmee licht gestegen.

CAO

In december 2023 is er een nieuwe CAO afgesloten voor 2024. In deze CAO is een salarisstijging opgenomen die in lijn is met waarmee in de begroting 2024 rekening is gehouden.

Subsidies

In 2024 heeft het waterschap voor ongeveer €6 miljoen subsidie inkomsten ontvangen. Met deze middelen is het mogelijk geweest extra activiteiten uit te voeren die bijdragen aan de BOP/BOVI doelstellingen gericht op borgen van waterveiligheid (mede in kader van klimaatverandering), robuust en toekomstig watersysteem, circulaire economie, verbeteren biodiversiteit en bijdragen aan de energietransitie.

De inkomende subsidies komen met name vanuit de provincies Gelderland en Utrecht en verschillende Rijksoverheidsregelingen. Enkele subsidies zijn via de EU verkregen. Aangezien de BOP/BOVI in lijn is met Europese-, nationale- en regionale water- en omgevingsprogramma's, biedt dit ruime mogelijkheden voor subsidies. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: het Groeiplan Watertechnologie waarin innovaties in waterzuiveringen worden gestimuleerd die bijdragen aan behalen KRW-doelen; DAW-Impuls en ZoN subsidies waardoor extra activiteiten kunnen worden opgezet die bijdragen aan een robuust en toekomstbestendig watersysteem voor ons beheersgebied en EU LIFE Kaumera waarbij grondstoffen uit slib worden vermarkt (circulaire economie). Behalve het verkrijgen van subsidies is een goede verantwoording van subsidies belangrijk om de aangevraagde middelen daadwerkelijk te kunnen ontvangen in het vaststellingsbesluit.

In 2024 liep bijvoorbeeld het RegioDeal FoodValley project af waarbinnen het waterschap voor ruim € 1,1 miljoen subsidie had aangevraagd voor de periode 2019 – 2024. Er is dit jaar met succes hard gewerkt om de subsidie administratie succesvol in te richten voor de accountscontrole van deze subsidie.

Daarnaast heeft het waterschap in 2024 vier eigen regelingen opengesteld. Het gaat hier om de regelingen Watersparen, Stedelijk Gebied, Waterbewustzijn en Landelijk Gebied. Met name de regeling Stedelijk gebied werd overvraagd waardoor extra budget (€ 20.000) nodig was om alle goedgekeurde aanvragen te honoreren. De regeling Watersparen was niet uitgeput (zie meer informatie onder Opgave Watersysteem). Ook heeft het waterschap subsidie verstrekt aan 24 agrariërs voor het telen van vezelhennep om bij te dragen aan een verbeterde bodemstructuur en waterhuishouding.

5.10 Rechtmatigheid

Conform planning zijn in 2024 verbijzonderde interne audits uitgevoerd op de processen personele lasten, treasury, (im)materiële vaste activa, belastingopbrengsten en verstrekte en ontvangen subsidies. Tijdens de audits wordt gecontroleerd of de processen voldoen aan in- en externe regelgeving en daarmee rechtmatig zijn. Tijdens deze audits zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Daarnaast zijn audits uitgevoerd op het proces inkoop. Hierbij is geconstateerd dat bij een aantal opdrachten niet op rechtmatige wijze is ingekocht. In totaal betreft dit een onrechtmatigheid van € 1,1 miljoen.

Tijdens de audits wordt ook het begrotingscriterium getoetst:

- toereikendheid van de geautoriseerde begroting (netto kosten en kredieten) en juiste besluitvorming bij kostenoverschrijdingen;
- juiste toewijzing van kosten en opbrengsten aan programma en product;
- juiste toerekening aan boekjaar.

De netto kosten van alle programma's voldoen aan het begrotingscriterium.

In 2024 zijn geen overschrijdingen van het begrotingscriterium geconstateerd.

5.10.1 Frauderisico

In 2024 is een audit uitgevoerd op beheersing van frauderisico's binnen de processen bezittingen en besluitvorming. Hierbij is beoordeeld of de geïdentificeerde beheersmaatregelen toereikend zijn en in de praktijk ook worden toegepast. Daarnaast is gekeken naar de opvolging van de bevindingen uit de audit van vorig jaar.

Tijdens de audit voor deze processen is vastgesteld dat de geïdentificeerde beheersmaatregelen bestaan en in de meeste gevallen ook worden toegepast, waarmee het frauderisico tot een acceptabel niveau wordt verminderd. Tevens is vastgesteld dat gewerkt is aan de aanbevelingen uit voorgaande audits en dat een aantal aanbevelingen inmiddels is uitgevoerd. In een volgende audit zal gekeken worden naar de status van de resterende aanbevelingen.

5.11 Continuïteit

Bij het opstellen en presenteren van het jaarverslag is het management van Waterschap Vallei en Veluwe uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen redenen of aanleiding die de waarborg voor continuïteit van het waterschap in twijfel trekken.

5.12 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

Omdat de taken van de waterschappen belangrijk zijn voor de veiligheid, bewoonbaarheid, volksgezondheid en bedrijvigheid in ons land, moeten de waterschappen voldoende mogelijkheden hebben om te investeren. Daarom hebben de waterschappen samen met de provincies en gemeenten, in het kader van de wet Houdbare overheidsfinanciën, voldoende ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. Met het huidige kabinet is voor decentrale overheden tot en met 2029 een ruimte van 0,5% van het BBP afgesproken, waarbij er voor waterschappen een ruimte van 0,06% is. Ons deel voor 2024 ligt daarbij rond de € 35,0 miljoen.

Over 2024 is het werkelijke EMU-saldo € 40 miljoen positiever uitgevallen dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere investeringen (€ 24 miljoen), hogere investeringsbijdragen (€ 11 miljoen) en een minder negatief exploitatiesaldo (€ 6 miljoen).

x € 1.000		Werkelijk 2024	Begroting 2024	Werkelijk 2023
EMU-exploitatiesaldo voor bestemming van reserves		1.106	-5.624	-6.301
exploitatiesaldo		1.106	-5.624	-6.301
Invloed investeringen		-3.718	-45.420	7.177
bruto-investeringsuitgaven	-	35.931	80.583	32.569
investeringsbijdragen	+	4.998	6.298	14.046
verkoop van materiële en immateriële vaste activa	+			
afschrijvingen	+	27.215	28.865	25.700
Invloed voorzieningen		199	0	479
toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+	723	200	810
onttrekkingen aan voorzieningen ten bate van exploitatie	-	40	0	39
onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	484	200	292
Deelnemingen en aandelen		0	0	0
boekwinst	-			
boekverlies	+			
EMU SALDO		-2.413	-51.044	1.354

6 Overige paragrafen

6.1 Openbaarheidsparagraaf 2024

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf leggen we verantwoording af over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2024. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)

De Woo verplicht overheden om - gefaseerd - actief documenten uit de informatie categorieën te publiceren. In 2024 heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken de fasering bekendgemaakt. Het waterschap voldoet aan de eisen van de Woo voor de gefaseerde actieve publicatie van de eerste vier verplichte informatiecategorieën per 1/11/2024. Dit betrof de informatiecategorieën uit de artikelen: art. 3.3.1a, art. 3.3.1b, art 3.3.1d en art 3.3.1e.

<u>Art.</u>	<u>Omschrijving</u>	<u>Aantallen</u>	<u>Platform</u>
3.3.1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	5	Overheid.nl
3.3.1b	Overige besluiten van algemene strekking	17	Overheid.nl
3.3.1d	Organisatie en werkwijze	1	Website waterschap
3.3.1e	Bereikbaarheidsgegevens	1	Website waterschap
3.3.1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving	-	Overheid.nl
3.3.2c	Vergaderstukken decentrale overheden.	330	Website waterschap
3.3.2d	Agenda en besluitenlijsten bestuurscollege	-	-
3.3.2e	Adviezen	-	-
3.3.2g	Jaarplannen en jaarverslagen	10	Website waterschap
3.3.2i	Woo-verzoeken en besluiten	58	-
3.3.2j	Onderzoeksrapporten	-	-
3.3.2i	Klachtoordelen (bejegeningklachten)	8	-
3.3.2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	185	-
3.3.2f	Convenanten	0	-
3.3.2k	Beschikkingen	517	Overheid.nl

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder 1. vermelde categorieën (artikel 3.1 Woo)

In 2024 zijn geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

In 2024 zijn 17 Woo-verzoeken ontvangen. Hiervan zijn acht als informatieverzoek afgehandeld en negen als Woo-verzoek. In totaal zijn hierbij 58 documenten openbaar gemaakt.

4. De informatiehuishouding

- Awareness en begeleiding medewerkers

De e-module over de Woo is geïmplementeerd. Doelstellingen zijn kennis-overdracht over de Woo en het verder professionaliseren van medewerkers in de omgang met informatie. De eerste teams hebben deze module gevolgd.

- Zaaksysteem

In 2024 is een nieuw zaaksysteem geïmplementeerd als basis voor de verdere verbetering van de informatiehuishouding. In het laatste kwartaal is gestart met het implementeren van zaakgericht werken van verschillende werkprocessen. De focus bij de implementatie ligt op relevante en archiefwaardige processen. De inrichting hiervan zal in 2026 zijn afgerond.

- Datamanagement

Datastrategie is opgepakt in de onderdelen: datatoegankelijkheid, datakennis, datagovernance en datavertrouwen. De opdracht kent een totale doorlooptijd van 5 jaar. Het doel is om in 2029 volledig datagedreven te werken en de (meer)waarde van data volledig te kunnen benutten.

- Informatiebeheer

In de projectopdracht Procesmanagement en documentbeheer worden de Richtlijnen informatiebeheer verder uitgewerkt, in analogie met het databeheer. Hiervan is het doel om tot een deugdelijk, toegankelijk en transparant informatiebeheer te komen, waarbij de gelijkwaardige informatiepositie in het waterschap uitgangspunt is. De geplande oplevering van dit project is 2026.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Het waterschap beschikte heel 2024 over een Woo-contactpersoon.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Om de Woo te implementeren is actief kennis gedeeld met collega-waterschappen. In 2024 hebben we een bijdrage geleverd aan diverse werkgroepen van de Unie van Waterschappen en het ministerie van Binnenlandse Zaken om de uitvoerbaarheid van de wet te verbeteren.

7. Besteding incidentele subsidie

De Rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten voor de Woo te dekken. In 2024 heeft het waterschap hiervoor een incidentele en een structurele subsidie ontvangen. Beide subsidies zijn besteed aan projecten voor het verbeteren van de informatiehuishouding zoals de implementatie van het nieuwe zaaksysteem, de uitwerking en implementatie van den richtlijnen informatiebeheer. Verder hebben we de subsidie ingezet voor de formatie van de woo-coördinator en de uren van de interdisciplinaire projectgroep voor de implementatie van de Woo.

6.2 Toezicht

Op verschillende momenten gedurende het jaar agenderen we verantwoordingsrapportages aan de toezichthouders in het dagelijks bestuur. Om een consistente informatievoorziening aan het algemeen bestuur te waarborgen nemen we de bevindingen op hoofdlijnen in de jaarrekening op.

Thema	Basis	Toezicht door
Primaire keringen	Waterwet	Ministerie van I&W (ILT)
Overige keringen	Beleidsnota overige waterkeringen	Algemeen bestuur
Regionale waterkeringen	Waterverordening	Provincie
NBW knelpunten	Waterverordening	Provincie
Voortgang uitvoering BOP	Waterverordening	Provincie
Financiën	Waterschapswet, wet FIDO	Provincie

Archief en informatiebeheer	Archiefverordening	Provincie
Basisregistratie grootschalige topografie (BGT) en ondergrond (BRO)	Wet BGT en wet BRO	Ministerie BZK
Bescherming persoonsgegevens	Algemene verordening gegevensbescherming, wet politiegegevens	Autoriteit persoonsgegevens/ functionaris gegevensbescherming
Klachten	Verordening behandeling van klachten	Klachtencoördinator

Primaire, overige en regionale keringen

Begin 2025 is de Veiligheidsrapportage zorgplicht waterkeringen gedeeld met de Inspectie Leefomgeving & Transport (ILT), provincies en veiligheidsregio's. In de rapportage beschrijven we het actuele veiligheidsbeeld per 1 november 2024 van onze waterkeringen. De conclusie is dat wij het beheer en onderhoud van onze keringen op orde hebben. Daarmee is de waterveiligheid voldoende verzekerd voor het komende hoogwaterseizoen.

Knelpunten Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

In artikel 2.7 derde lid van de Waterverordening Waterschap Vallei en Veluwe staat dat ons waterschap verslag uitbrengt over de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren; in welke mate voldoet het systeem aan de NBW normen voor wateroverlast. Omdat de weersextremen steeds groter worden, kijken we bij het oplossen van knelpunten kritisch naar de balans tussen het oplossen van wateroverlast en het tegengaan van verdroging van ons watersysteem. Dat doen we gebiedsgericht en integraal met gebiedsanalyses, waarin we het watersysteem naast natte omstandigheden ook toetsen op droge omstandigheden. Zowel het toetsen als het oppakken van knelpunten doen we samen met onze gebiedscoördinatoren om theorie en praktijk bij elkaar te brengen. Over de voortgang van de toetsing van de waterstaatkundige toestand rapporteren we over de voortgang per knelpunt gerapporteerd en over de wijzigingen ten opzichte van de voortgangsrapportage uit 2022.

Samenvattend is de voortgang als volgt: per 1 april 2024 zijn er 69 wateroverlast-knelpunten. Een belangrijk deel van de knelpunten zijn aangepakt. In deze fase controleren we vooral de oorzaken van de knelpunten en werken we de effectiviteit van mogelijke maatregelen uit. Als hier een goed beeld van bestaat, gaan we over tot het voorbereiden van een planopdracht. Ten opzichte van de vorige rapportage zijn er een groot aantal nieuwe knelpunten toegevoegd. De nieuwe knelpunten zijn het resultaat van de recente actualisatie van het toetsbeeld voor deelgebieden van het beheergebied.

Voortgang uitvoering BOP

Volgens de Waterverordeningen van de provincies Gelderland en Utrecht maakt het waterschap ieder jaar een rapportage over de voortgang van de uitvoering van BOP (2022-2027). In 2024 is de rapportage gemaakt over het jaar 2023. Vrijwel alle maatregelen liepen op schema. De rapportage is in 2024 besproken in het jaarlijkse bestuurlijke overleg met de provincie Gelderland en de provincie Utrecht.

Financiën

Op 22 oktober 2024 is gesproken met de provincies Gelderland en Utrecht in het kader van het financiële toezicht. Onderwerpen die zijn toegelicht: financieel beeld van het waterschap (aan de hand van de jaarrekening 2023, begroting en BURAP 2024 en de Voorjaarsbrief 2025), de belangrijkste risico's en overige ontwikkelingen. Daaruit zijn geen bijzonderheden gebleken.

Archief en informatiebeheer

Jaarlijks brengt de waterschapsarchivaris van het Gelders Archief verslag uit van het toezicht op het informatiebeheer. Als uit het verslag over 2024 blijkt dat er afwijkingen zijn, koppelen we deze in de najaarsrapportage terug.

Basisregistratie grootschalige topografie (BGT) en ondergrond (BRO)

Het waterschap legt als bronhouderorganisatie verantwoording af over het beheer van de basisregistraties grootschalige topografie (BGT) en ondergrond (BRO). Dat doen we intern aan het eigen toezichtsorgaan en aan het Rijk via het directoraat-generaal Bestuur, Ruimte en Wonen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Met de ENSIA-zelfevaluatie beoordelen zij de gegevenskwaliteit en de borging van beheerprocessen. Informatiebeveiliging maakt hier vooralsnog geen onderdeel uit. In 2024 is volgens deze methodiek onvoldoende gescoord voor de BGT en voldoende voor de BRO, respectievelijk 73% (BGT, 75% benodigd voor voldoende) en 66% (BRO, 60% benodigd voor voldoende). Ten opzichte van 2023 is dit voor BGT een daling (was 88%) en voor BRO eveneens een daling (was 68%). Deze evaluatie helpt bij het stellen van verbetermaatregelen die in 2025 doorgevoerd kunnen worden.

Bescherming persoonsgegevens

Zie hiervoor het kopje Security en Privacy in paragraaf 3.4.2.

Klachten

Er zijn in 2024 acht (bejegening)klachten ontvangen. Deze zijn alle naar tevredenheid van de klager afgehandeld.

7 Jaarrekening

De balans voor resultaatbestemming van Waterschap Vallei en Veluwe per 31 december 2024 en 31 december 2023 is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

Activa	2024	2023	Passiva	2024	2023
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	8.286	8.729	Algemene reserves	12.517	8.270
Materiële vaste activa	297.139	292.978	Bestemmingsreserve tariefseglisatie	8.573	13.135
Financiële vaste activa	572	670	Overige bestemmingsreserves	1.095	7.081
	305.996	302.377	Nog te bestemmen resultaat	1.106	-6.301
			<i>Eigen vermogen</i>	23.291	22.185
Vlottende activa					
Uitzettingen looptijd < 1 jaar	24.361	29.672	Voorzieningen	3.822	3.623
Liquide middelen	1.458	7			
Kortlopende vorderingen	33.165	36.722	Vaste schulden looptijd > 1 jaar	314.805	317.959
Overlopende activa	9.569	7.812			
	68.553	74.213	Vlottende passiva		
			Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	8.671	12.757
			Overlopende passiva	23.960	20.066
				32.631	32.823
Totaal	374.549	376.590	Totaal	374.549	376.590

7.1 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW) en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

De in het jaarverslag opgenomen toelichting op de investeringen 2024 en de exploitatie-rekening per programma in 2024, zoals opgenomen in de programmaverantwoording in hoofdstuk 4 in het onderdeel 'wat heeft het gekost', maakt onlosmakelijk onderdeel uit van de jaarrekening en daarmee van de accountantscontrole.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Activa, passiva en de bepaling van het resultaat worden gewaardeerd op basis van historische kosten. De activa en passiva nemen we op tegen nominale waarden, tenzij in deze toelichting anders is vermeld.

Baten en lasten reken we toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten nemen we slechts op als zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, nemen we in acht indien deze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen. Indien dit voor het geven van het vereiste inzicht uit artikel 2:362 lid 1 BW noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Vaste activa

Immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidie. Het waterschap berekent de afschrijvingen op basis van een vast percentage van de kosten (lineaire afschrijving), waarbij rekening wordt gehouden met eventuele duurzame waardeverminderingen. Afschrijving vindt plaats vanaf de maand volgend op het moment van ingebruikname.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom derden		5 jaar
Solidariteitsbijdrage HWBP (t/m 2012)		35 jaar
Overige immateriële vaste activa	sanering waterbodems overig	30 jaar 5 jaar
Materiële vaste activa		
Gronden en terreinen	gronden inrichting terreinen	0 jaar 30 jaar
Vervoermiddelen		7 jaar
Machines, apparaten en installaties		7 jaar
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	gebouwen technische installaties veiligheidsvoorzieningen, telefoon, meubilair	40 jaar 15 jaar 10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		
waterkeringen	aanleg, verbetering	35 jaar
watergangen en eenvoudige waterkwantiteitskunstwerken	waterlopen, kunstwerken beschoeiing depot berging saneringsspecie	25 jaar 15 jaar 15 jaar
waterkwantiteitsgemalen en -kunstwerken	bouwkundig elektro/mechanisch procesautomatisering	30 jaar 15 jaar 10 jaar
zuiveringstechnische werken		
transportleidingen		30 jaar
gemalen	bouwkundig elektro/mechanisch procesautomatisering	30 jaar 15 jaar 10 jaar
zuiveringsinstallaties	bouwkundig elektro/mechanisch procesautomatisering	30 jaar 15 jaar 10 jaar
slibverwerkingsinstallaties	bouwkundig elektro/mechanisch procesautomatisering	30 jaar 15 jaar 10 jaar
Overige materiële vaste activa	peilbesluiten, waterakkoorden hardware	8 jaar 4 jaar

Vanaf boekjaar 2025 is het nieuwe activabeleid van kracht dat het algemeen bestuur in de vergadering van 30 september 2024 heeft vastgesteld.

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Daarbij houden we rekening met eventuele waardeverminderingen. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Vlottende activa

De kortlopende vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht, die statisch wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Vaste passiva

De voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting ofwel het voorzienbare verlies. Uitzondering hierop vormt de pensioen-voorziening ten behoeve van de (voormalige) bestuurders, die tegen de contante waarde van de toekomstige verplichtingen (actuariële waarde) is gewaardeerd.

Vaste schulden waarderen we tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Continuïteit

Bij het opstellen en presenteren van het jaarverslag is het management van Waterschap Vallei en Veluwe uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen redenen of aanleiding die gerede twijfel doet ontstaan of het waterschap haar continuïteit kan waarborgen.

7.2 Toelichting op de balans

7.2.1 Immateriële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2024	(Des) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2024
Geactiveerde bijdragen Rijk (HWBP)	7.048			-302	6.746
Overige immateriële vaste activa	1.681			-141	1.540
Totaal	8.729	0	0	-443	8.286

7.2.2 Materiële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2024	(Des) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	10.367	43		-13		10.397
Vervoermiddelen	86	-20		-39		27
Machines, apparaten, werktuigen	839	1.012		-300		1.551
Bedrijfsgebouwen	17.425	371		-1.158		16.638
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	237.055	16.982		-24.828		229.209
Overige materiële vaste activa	872			-434		438
Onderhanden werk	26.334	17.543	-4.998			38.879
Totaal	292.978	35.931	-4.998	-26.772	0	297.139

Het overzicht in de bijlage (bladzijde 92) betreft alle werken die per 1 januari 2024 onderhanden waren en die lopende het jaar zijn gestart.

Onder gronden en terreinen zijn ook de strategische gronden opgenomen.

Ultimo 2024 bedraagt de omvang € 1,6 miljoen (2023: € 1,6 miljoen).

7.2.3 Financiële vaste activa

(x € 1.000)	Stand 1-1-2024	Nieuw	Aflossing	Afboeking	Stand 31-12-2024
Aandelen NWB	100				100
Kapitaalverstrekingen aan bedrijven	100	0	0	0	100
Hypotheken	561		-96		465
Autoleningen	9		-2		7
Leningen aan ambtenaren	570	0	-98	0	472
Totaal	670	0	-98	0	572

Het waterschap bezit 631 aandelen A en 88 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank. In 2024 is door de NWB een dividenduitkering uitgekeerd van € 0,7 miljoen.

Het waterschap verstrekt geen nieuwe hypotheken. De resterende looptijd van de huidige hypotheken is uiterlijk tot en met 2035.

7.2.4 Uitzettingen looptijd < 1 jaar

(x € 1.000)	2024	2023
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	24.361	29.672
Totaal	24.361	29.672

De balanspost heeft volledig betrekking op uitzettingen in de schatkist. Met het oog op een zo stabiel mogelijke begroting, het afdekken van het renterisico (van een stijgende rente) en de situatie dat het momenteel duurder is om gebruik te maken van de RC-faciliteit ("rood staan"), is in 2024 voor € 20 miljoen langlopende financiering aangetrokken voor 2025. Dit heeft tot gevolg dat er in 2024 (evenals in 2023) sprake is van schatkistbankieren.

7.2.5 Liquide middelen

(x € 1.000)	2024	2023
Nederlandse Waterschapsbank	1.451	0
Overige bankrekeningen	3	4
Kas	4	3
Totaal	1.458	7

Het saldo van de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank was in 2023 opgenomen bij de netto vlottende schulden. Bij de Nederlandse Waterschapsbank gold in 2024 een maximum rekening-courant krediet van € 48,0 miljoen (2023: € 44,8 miljoen). Dit bedrag is gelijk aan de voor 2024 bepaalde kasgeldlimiet (zie paragraaf 5.6.4).

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Het drempelbedrag is 2% van het begrotingstotaal. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening-courant aanhouden. Het waterschap overschreed dit drempelbedrag niet in 2024. De benutting van het drempelbedrag in 2024 is als volgt berekend:

x € 1.000	Kwartalen 2024			
	1	2	3	4
Drempelbedrag	4.178	4.178	4.178	4.178
Op dagbasis buiten de schatkist aangehouden middelen	592	821	1.010	1.208
Ruimte onder het drempelbedrag	3.585	3.357	3.168	2.970

7.2.6 Kortlopende vorderingen

(x € 1.000)	2024	2023
Belastingdebiteuren	32.862	30.123
Voorziening dubieuze debiteuren	-814	-674
<i>Vorderingen op belastingdebiteuren</i>	<i>32.048</i>	<i>29.449</i>
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	594	7.014
Overige vorderingen	523	259
Totaal	33.165	36.722

GBLT voert de belastingheffing en -invordering uit voor het waterschap. De vorderingen op belastingdebiteuren en de dubieuze vorderingen zijn opgenomen in de jaarrekening volgens opgave van GBLT. Het saldo van de vorderingen belastingdebiteuren per 31 december 2024 bedraagt 16,6% van de totaal opgelegde belastingaanslagen in 2024 (2023: 16,7%). Van de kortlopende vorderingen is per 31 december 2024 het gehele bedrag direct opeisbaar.

De voorziening dubieuze debiteuren betreft een inschatting van de verwachte oninbaarheid van de vorderingen.

Behoudens de voorziening dubieuze debiteuren loopt het waterschap ultimo 2024 geen financiële risico's ten aanzien van de kortlopende vorderingen.

De vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen zijn met € 6,4 miljoen gedaald ten opzichte van 2023. Dit heeft met name te maken met de indieningen van subsidie verantwoordingen eind 2023 van de projecten 'Subsidie dijkverbetering TGG' en 'Binnenveldse Hooilanden' (waarvoor de subsidie in 2024 is ontvangen).

7.2.7 Overlopende activa

(x € 1.000)	2024	2023
Nog te ontvangen voorschotbedragen		
<i>Europese Unie</i>	4	356
<i>Het Rijk</i>	1.589	0
<i>Provincies</i>	497	143
<i>Overig</i>	273	118
<i>Totaal nog te ontvangen voorschotbedragen</i>	<i>2.363</i>	<i>617</i>
Vooruitbetaalde bedragen	3.722	3.054
Nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen	1.317	1.763
Nog te ontvangen bedragen verbonden partijen	750	751
Overige overlopende posten	1.417	1.627
<i>Totaal overige nog te ontvangen bedragen</i>	<i>7.206</i>	<i>7.195</i>
Totaal	9.569	7.812

Hieronder is een specificatie opgenomen van alle voorschotbedragen (subsidies), zowel de nog te ontvangen voorschotbedragen als de nog niet ontvangen voorschotbedragen die zijn gerubriceerd onder de overlopende passiva (7.2.12):

(x € 1.000)	Stand 1-1-2024	Toevoegingen			Ontvangen bedragen	Stand 31-12-2024
		Uitgaven	Niet subsidiabel	Correcties		
Kaamera	356	48	-48	-32	-324	0
Uppwater	0	13	-9			4
<i>Subsidies EU</i>	<i>356</i>	<i>61</i>	<i>-57</i>	<i>-32</i>	<i>-324</i>	<i>4</i>
Subsidie dijkverbetering TGG	-147	210	-30			33
HWBP Grebbedijk	-1.211	5.590	-1.046	-1.917	140	1.556
HWBP Noordelijke Randmeerdijk	0	-43	5	183	-145	0
HEEL	-110	290	-3		-194	-17
DAW-Impuls	-43	74			-147	-116
Lachgas	-58	210	-123		-300	-271
<i>Subsidies Rijk</i>	<i>-1.569</i>	<i>6.331</i>	<i>-1.197</i>	<i>-1.734</i>	<i>-646</i>	<i>1.185</i>
Binnenveldse Hooilanden	-190	13	-13	171	479	460
SOK provincie Gelderland 2022-2027	-911	2.279	-904	123	-4.619	-4.032
Renovatie Bruinenburgersluis	139	137	-104		-155	17
Renovatie Dierense Sluis	-80	5	-5			-80
Sluishuisje Apeldoorns Kanaal	4	27	-11			20
ZON	-601					-601
NPLG	0	96	-14		-82	0
Watervan	0	37	-10		-39	-12
<i>Subsidies Provincie</i>	<i>-1.639</i>	<i>2.594</i>	<i>-1.061</i>	<i>294</i>	<i>-4.416</i>	<i>-4.228</i>
WOW	-6	11	-11	8	-2	0
Hoenwaard	89	840	-277		-491	161
Foodvalley	-36	306	-45	-29	-84	112
Blue Deal	29				-29	0
Gemaal Terwolde	-888	367	-234			-755
<i>Subsidies overig</i>	<i>-812</i>	<i>1.524</i>	<i>-567</i>	<i>-21</i>	<i>-606</i>	<i>-482</i>
Totaal	-3.664	10.510	-2.882	-1.493	-5.992	-3.521

De nog te ontvangen voorschotbedragen (de regels in bovenstaand overzicht met een positief saldo per 31-12-2024) zijn met € 1,7 miljoen gestegen ten opzichte van 2023. Dit heeft met name te maken met het project de Grebbedijk. Eind 2023 stond hiervoor nog € 1,2 miljoen alsnog te ontvangen subsidie. Nadat in 2024 werkzaamheden zijn uitgevoerd, staat er eind 2024 per saldo een nog te ontvangen subsidiebedrag van € 1,6 miljoen.

7.2.8 Eigen vermogen

(x € 1.000)	Stand 1-1-2024	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Voorstel res. bestemming jaarrekening	Stand 31-12-2024
Watersysteembeheer	5.900			-48	5.852
Zuiveringsbeheer	6.616	1.000		138	7.754
<i>Algemene reserves</i>	<i>12.516</i>	<i>1.000</i>	<i>0</i>	<i>90</i>	<i>13.606</i>
Watersysteembeheer	7.499		-5.350	3.539	5.688
Zuiveringsbeheer	1.075		-1.074	3.797	3.798
<i>Bestemmingsreserve tariefseglisatie</i>	<i>8.574</i>	<i>0</i>	<i>-6.424</i>	<i>7.336</i>	<i>9.486</i>
Baggeren waterlopen	865		-200	-466	199
Ontvlechten waterstromen	230			-230	0
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>1.095</i>	<i>0</i>	<i>-200</i>	<i>-696</i>	<i>199</i>
Totaal	22.185	1.000	-6.624	6.730	23.291

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als het weerstandsvermogen van het waterschap en hebben geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen zie paragraaf 5.5. Bij het vaststellen van de beleidsbegroting doet het college van dijkgraaf en heemraden een voorstel voor besteding.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

Deze bestemmingsreserves worden aangewend om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Het restant van het resultaat na mutatie van de algemene reserves en overige bestemmingsreserves wordt toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie.

Bestemmingsreserve baggeren waterlopen

Deze bestemmingsreserve wordt aangewend voor het baggeren van A-watergangen. De werkelijk gemaakte kosten in een jaar worden onttrokken aan deze bestemmingsreserve (2024: € 2,2 miljoen). Jaarlijks voegen we een bedrag gelijk aan de begrote uitgaven toe volgens de begroting van het betreffende jaar (2024: € 1,5 miljoen), gelijk aan de begrote uitgaven. Per saldo is dat een daling van de bestemmingsreserve van € 0,7 miljoen.

Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen

Het waterschap heeft een gezamenlijk afkoppelprogramma met gemeenten opgezet voor het ontvlechten van schone en gebruikte waterstromen. In de periode 2016 tot en met 2021 heeft het waterschap in totaal € 12 miljoen beschikbaar gesteld. In 2021 is besloten de regeling niet te verlengen, maar de uitvoering en uitbetaling te verlengen tot 1 juli 2023. Ultimo 2023 was het saldo van deze bestemmingsreserve nog € 0,2 miljoen. In 2024 heeft afwikkeling hiervan plaatsgevonden, waarmee deze bestemmingsreserve is beëindigd.

Nog te bestemmen resultaat

De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves die het algemeen bestuur al heeft vastgesteld in de begroting, zijn in de kolommen interne vermeerderingen en interne verminderingen verwerkt. Het restant ad € 6,7 miljoen is opgenomen als 'nog te bestemmen resultaat'. Het algemeen bestuur besluit hierover bij de vaststelling van de jaarstukken.

7.2.9 Voorzieningen

(x € 1.000)	Boekwaarde	Vermeerdering	Overige	Interne	Externe	Boekwaarde
	1-1-2024	als gevolg van	interne	vermindering	vermindering	31-12-2024
		rentetoevoeging	vermeerdering			
Pensioenen bestuur	2.989	98	525		-201	3.411
Wachtgeld voormalig bestuur	100			-40		60
Uitkeringen (voormalig) personeel	534		100		-283	351
Voorzieningen voor arbeidsgereleerde verplichtingen	3.623	98	625	-40	-484	3.822
Overige voorzieningen	0					0
Totaal	3.623	98	625	-40	-484	3.822

Voorziening pensioenverplichtingen bestuur

Op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) hebben dagelijks bestuursleden recht op een ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. De werkelijk betaalde pensioenuitkeringen worden onttrokken aan de voorziening. Bij de berekening van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: de gehanteerde rente voor actieve deelnemers is 2,325% (2023: 3,160%), de gehanteerde rente voor gepensioneerden is 2,355% (2023: 3,384%); en de pensioenrichtleeftijd voor actieve deelnemers is 68 jaar.

In 2024 hebben externe verminderingen (uitgaven) plaatsgevonden voor € 0,2 miljoen. Als gevolg van de daling van de rente heeft een interne vermeerdering (dotatie) plaatsgevonden van € 0,5 miljoen.

Voorziening wachtgeld voormalig bestuur

Op basis van de APPA ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde uitkeringen worden onttrokken.

Voorziening uitkeringen voormalig personeel

Voor verplichtingen aan voormalig personeelsleden inzake salarisdoorbetaling en WW-uitkeringen is een voorziening gevormd. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde kosten worden onttrokken. De voorziening uitkeringen (voormalig) personeel heeft ultimo 2024 betrekking op een 4-tal medewerkers.

7.2.10 Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

(x € 1.000)	Stand 1-1-2024	Nieuwe leningen	Aflossingen	Stand 31-12-2024
Onderhandse leningen binnenlandse banken	288.999		-21.509	267.490
Onderhandse leningen openbare lichamen	8.250	20.000	-750	27.500
Onderhandse leningen binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	14.210		-395	13.815
Onderhandse leningen buitenlandse instellingen	6.500		-500	6.000
Totaal	317.959	20.000	-23.154	314.805

Aflossing vindt plaats op lineaire basis. Uitzondering hierop vormt een lening ad € 10 miljoen die ineens wordt afgelost op 1 januari 2039. De aflossingsverplichting in 2025

bedraagt € 25,2 miljoen. De rentelast op vaste geldleningen in 2024 bedraagt € 5,0 miljoen (2023: € 5,0 miljoen) met een gemiddelde rentevoet van 1,6% (2023: 1,6%). Er zijn geen zekerheden ter onderpand gesteld.

7.2.11 Netto vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar

(x € 1.000)	2024	2023
Schulden aan leveranciers	3.971	4.996
Nederlandse Waterschapsbank	0	3.546
Belastingen, sociale en pensioenpremies	4.700	4.216
Totaal	8.671	12.757

Het saldo van de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank is in 2024 opgenomen bij de liquide middelen.

7.2.12 Overlopende passiva

(x € 1.000)	2024	2023
Ontvangen voorschotbedragen		
<i>Europese Unie</i>		
<i>Het Rijk</i>	404	1.569
<i>Provincies</i>	4.725	1.782
<i>Overig</i>	755	930
<i>Totaal ontvangen voorschotbedragen</i>	<i>5.884</i>	<i>4.281</i>
Nog te betalen rente	2.468	2.760
Nog te betalen bedragen	7.115	5.768
Niet opgenomen vakantiedagen	7.773	6.896
Nog te betalen bedragen verbonden partijen	170	0
Overige	550	361
<i>Totaal overige vooruitontvangen bedragen</i>	<i>18.076</i>	<i>15.785</i>
Totaal	23.960	20.066

Voor de onderbouwing van de ontvangen voorschotbedragen verwijzen we naar 7.2.7.

De in 2024 ontvangen voorschotten op activiteiten die binnen de samenwerkings-overeenkomst met provincie Gelderland vallen, hebben deze stijging voornamelijk veroorzaakt.

De nog te betalen bedragen ad € 7,1 miljoen (2023: € 5,8 miljoen) betreffen goederen en diensten die zijn geleverd in 2024, maar waarvoor op de balansdatum nog geen factuur is ontvangen.

De reservering voor niet-opgenomen vakantiedagen is gestegen met € 0,9 miljoen als gevolg van zowel meer openstaande verlofdagen (€ 0,6 miljoen) als het effect van de stijging van het gemiddeld uurloon (€ 0,3 miljoen) die we voor 2025 verwachten.

7.2.13 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Verplichtingen

Per 31 december 2024 zijn verplichtingen aangegaan voor investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 25,1 miljoen (2023: € 27,3 miljoen).

Er is sprake van een leaseovereenkomst voor het wagenpark met een looptijd tot augustus 2025 en een resterende contractwaarde van circa € 0,9 miljoen. Daarnaast is sprake van een aantal kleine huurovereenkomsten met een resterende contractwaarde van circa € 0,8 miljoen met een looptijd tot (uiterlijk) september 2025.

Garantstellingen en borgstellingen

Garantstelling kredietfaciliteit en leningen Aqualysis

In 2015 is een onderlinge garantieverklaring getekend met alle deelnemende waterschappen van Aqualysis. Hiermee staan de deelnemende waterschappen in gezamenlijkheid borg voor alle financiële verplichtingen die Aqualysis met de Nederlandse Waterschapsbank aangaat. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening). Voor 2024 is dat 17,16%.

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 0,5 miljoen aan de Unie van Waterschappen. Daarnaast heeft de NWB 4 leningen verstrekt. Per 1-1-2024 bedraagt het restant leningbedrag € 2,6 miljoen 2024 en ultimo 2024 € 2,4 miljoen. De overeengekomen rente ligt vast tot maximaal 15 juni 2048 en bedraagt gemiddeld 1,44% per jaar.

Garantstelling kredietfaciliteit Unie van Waterschappen

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2 miljoen aan de Unie van Waterschappen. Het waterschap staat hiervoor garant gezamenlijk met alle waterschappen. Het aandeel van het waterschap in de garantstelling bedraagt 5%.

Borgstelling lening Unie van Waterschappen

In 2017 is de Unie van Waterschappen een lening o/g van € 6.013.269 aangegaan onder borgstelling van waterschappen. Het betreft een hypothecaire lening met gebouwen en terreinen als onderpand. De jaarlijkse aflossing bedraagt € 240.531 en is ingegaan op 2 mei 2018. Per 1-1-2024 bedraagt de lening € 4,3 miljoen en ultimo 2024 € 4,1 miljoen. De overeengekomen rente ligt vast tot en met 2 mei 2042 en bedraagt 2,75% per jaar. De borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer. Voor 2024 is dat 4,90%.

In 2024 hebben geen betalingen plaatsgevonden gerelateerd aan bovenstaande garantstellingen en borgstellingen.

Claims van derden

Het waterschap heeft een aansprakelijkstelling ontvangen wegens waterschade aan een chalet. De schade zou zijn ontstaan door een defect rioolgemaal van het waterschap. De schadeclaim bedraagt € 239.500,-. De aansprakelijkstelling is in behandeling bij de aansprakelijkheidsverzekeringsmaatschappij van het waterschap. Deze heeft de aansprakelijkstelling afgewezen.

De provincie heeft in 2024 een boete van € 0,5 miljoen opgelegd voor te veel aangevraagde subsidie voor project Binnenveldse Hooilanden. Het waterschap heeft bezwaar gemaakt tegen deze boete. Voorzichtigheidshalve zijn de kosten wel opgenomen in de 2024 jaarrekening.

7.3 Exploitatierkening naar kostendragers

Resultaat per Kostendrager bedragen x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
1. Watersysteembeheer	5.550	2.525	-3.025
00 Netto Kosten	85.763	83.101	-2.662
80 Dekkingsmiddelen niet zijnde belasting opbrengsten	1.101	712	-389
Kwijtschelding Watersysteemheffing	1.140	871	-269
Oninbaar Watersysteemheffing	261	206	-55
Dividenden	-300	-365	-65
81 Belastingopbrengsten	-81.313	-81.288	25
Verontreinigingsheffing	-510	-454	56
Watersysteemheffing	-80.803	-80.834	-31
89 Dekkingsverschil	-0	0	0
2. Zuiveringsbeheer	74	-3.631	-3.705
00 Netto Kosten	115.399	112.610	-2.789
80 Dekkingsmiddelen niet zijnde belasting opbrengsten	2.477	2.249	-228
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	2.407	2.212	-195
Oninbaar Zuiveringsheffing	370	402	32
Dividenden	-300	-365	-65
81 Belastingopbrengsten	-117.802	-118.490	-688
Zuiveringsheffing	-117.802	-118.490	-688
89 Dekkingsverschil	-0	0	0
Resultaat (+ = tekort)	5.624	-1.106	-6.730

Resultaatbestemming x € 1.000	Begroting origineel Begroting	Werkelijk 12 (WRK)
Al vastgestelde resultaatbestemming	-5.624	-5.624
Algemene reserve watersysteembeheer		
Algemene reserve zuiveringsbeheer	1.000	1.000
Bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer	-5.350	-5.350
Bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer	-1.074	-1.074
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen	-200	-200
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen	-	-
Nog te bestemmen resultaat	-	6.730
Algemene reserve watersysteembeheer		-48
Algemene reserve zuiveringsbeheer		138
Tariefseglisatie watersysteembeheer		3.539
Tariefseglisatie zuiveringsbeheer		3.797
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen		-466
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen		-230
Resultaatbestemming		1.106

Een korte analyse van het resultaat per kostendrager staat in paragraaf 2.3.

In paragraaf 5.4 is een nadere analyse van de belastingopbrengsten opgenomen.

7.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Winst en Verlies x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
KOSTEN			
40 Rente en afschrijvingen	34.613	32.410	-2.203
41 Personeelslasten	69.841	68.415	-1.426
42 Goederen en diensten van derden	92.918	90.164	-2.754
43 Bijdrage aan derden	11.523	13.623	2.100
44 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	-	586	586
BATEN			
81 Financiële baten	-645	-1.597	-952
82 Personeelsbaten	-747	-1.821	-1.074
83 Goederen en diensten aan derden	-2.934	-2.774	159
84 Bijdrage van derden	-2.392	-2.303	89
85 Waterschapsbelastingen	-194.938	-196.087	-1.149
86 Interne verrekeningen	-1.615	-1.722	-107
Resultaat (+ = tekort)	5.624	-1.106	-6.730

De afschrijvingslasten vallen € 1,7 miljoen lager uit als gevolg van achterblijvende investeringen. De hogere rentekosten (€ 0,5 miljoen) worden gecompenseerd door hogere financiële baten als gevolg van schatkistbankieren (€ 0,8 miljoen).

De personeelslasten vallen € 1,4 miljoen lager uit als gevolg van niet of later ingevulde vacatureruimte.

De kosten voor goederen en diensten van derden vallen € 2,8 miljoen lager uit. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere kosten voor adviezen derden (-/- € 3,3 miljoen), lagere kosten voor GBLT (-/- € 0,9 miljoen), lagere kosten voor analyses door Aqualysis (-/- € 0,7 miljoen), minder aanschaf van software & hardware (-/- € 0,6 miljoen), minder chemicaliën door optimalisatie en lagere marktprijzen (-/- € 0,4 miljoen) en lager onderhoud (-/- € 1,0 miljoen). Anderzijds vallen uitgaven voor elektra (+/+ € 2,2 miljoen), baggeren (+/+ € 0,7 miljoen), afvoer maaisel (+/+ € 0,4 miljoen), keuringen gistingstanks en inspecties van transportleidingen (+/+ € 0,3 miljoen) en schoonmaak (+/+ € 0,2 miljoen) hoger uit dan begroot.

De kosten voor bijdrage aan derden vallen € 2,1 miljoen hoger uit. Dit wordt met name veroorzaakt door de hogere HWBP-bijdrage van € 0,9 miljoen en vallen gedeeltelijk weg tegen lagere kosten op adviezen derden (onderdeel van goederen en diensten van derden).

De personeelsbaten zijn hoger, doordat er meer opbrengsten uit detachering van personeel is (€ 0,3 miljoen). Daarnaast is er in totaal voor € 0,4 miljoen aan vergoedingen vanuit het UWV ontvangen. Dit is hoger dan in voorgaande jaren, doordat het ouderschapsverlof wettelijk is verruimd. Hier is in de begroting nog geen rekening mee gehouden.

De belastingopbrengsten zijn € 1,1 miljoen hoger dan begroot. Voor een gedetailleerde analyse wordt verwezen naar paragraaf 5.4

Voor een verdere analyse van het resultaat ten opzichte van de begroting wordt verwezen naar paragraaf 2.3 (en in de programmaverantwoording).

7.5 Exploitatierekening naar programma's

Begroting per Programma x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (OB)
1. Waterveiligheid	18.743	19.089	346
2. Watersysteem landelijk gebied	51.097	48.466	-2.631
3. Wonen en Zuiveren	106.105	103.040	-3.065
4. Besturen en Belastingen	25.217	25.116	-101
Totaal Programma's	201.162	195.711	-5.451
80 Dekkingsmiddelen niet zijnde belasting opbrengsten			
Kwijtschelding Watersysteemheffing	1.140	871	-269
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	2.407	2.212	-195
Oninbaar Watersysteemheffing	261	206	-55
Oninbaar Zuiveringsheffing	370	402	32
Dividenden	-600	-731	-131
89 Dekkingsverschil	-0	0	0
Dekkingsmiddelen	3.578	2.961	-616
81 Belastingopbrengsten			
Verontreinigingsheffing	-510	-454	56
Watersysteemheffing	-80.803	-80.834	-31
Zuiveringsheffing	-117.802	-118.490	-688
Belastingen	-199.115	-199.779	-663
Resultaat (+ = tekort)	5.624	-1.106	-6.730

Voor een toelichting op de nettokosten per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3. Een analyse van de belastingopbrengsten staat in paragraaf 5.4.

7.6 Topinkomens (WNT)

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) maximeert de bezoldiging van een topfunctionaris (voor waterschappen de secretaris) op een beloning van € 233.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Waterschap Vallei en Veluwe betaalt geen bezoldigingen aan topfunctionarissen boven de norm. De betaalde bezoldigingen aan topfunctionarissen in 2024 bedragen:

Gegevens 2024

Bedragen * € 1		K.A. Blokland
Functiegegevens		Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2024		1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0 fte
Dienstbetrekking?		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		186.631
Beloningen betaalbaar op termijn		23.349
<i>Subtotaal</i>		<i>209.981</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		n.v.t.
Totale bezoldiging		209.981
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.

Gegevens 2023

Bedragen * € 1		K.A. Blokland
Functiegegevens		Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023		1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0 fte
Dienstbetrekking?		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		180.832
Beloningen betaalbaar op termijn		22.478
<i>Subtotaal</i>		<i>203.310</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		n.v.t.
Totale bezoldiging		203.310
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

7.7 Verloopoverzicht onderhanden werken

Profiel	Profiel	Krediet	Onderhanden werk	Geactiveerde lasten	Overboeking exploitatie	Investeringen en subsidies	In gebruik genomen	Onderhanden werk	Te verwachten investeringen en subsidies	Te verwachten investeringen en subsidies
		31-12-2024	31-12-23	2024	2024	2024	2024	31-12-24	2025*	2026 e.v. *
		€	€	€	€	€	€	€	€	€
7000	Immateriele vaste activa		0				0			
7010	Gronden en terreinen	100.000	72.412			41.278	0	113.690	787.273	600.746
7020	Vervoermiddelen	-	0				0			
7030	Machines, apparaten en werktuigen	1.865.000	0			1.055.485	1.055.485		1.075.000	3.028.000
7040	Bedrijfsgebouwen	8.105.000	336.164			717.910	370.538	683.537	1.636.220	686.750
7050	Waterkeringen	21.370.391	948.201	1.721.556		1.564.666	231.293	4.003.130	-5.790.433	28.901.694
7055	Watergangen, kunstwerken en gemalen	51.069.443	3.227.622			8.096.971	3.305.193	8.019.400	26.087.934	37.547.462
7060	Transportsystemen	10.635.000	1.167.007			806.173	200.868	1.772.312	6.550.235	56.146.996
7065	Zuiveringsinstallaties	109.863.172	15.005.600			11.042.602	8.620.189	17.428.014	8.520.885	583.024.491
7070	Slibverwerkingsinstallaties	23.580.000	5.578.175			5.906.071	4.625.147	6.859.099	23.979.304	118.348.375
7080	Overige materiele vaste activa		0						1.136.000	750.000
		226.588.006	26.335.181	1.721.556	0	29.231.156	18.408.713	38.879.182	63.982.418	829.034.514

* Te verwachten investeringen en subsidies van projecten in de komende jaren (2025 t/m 2029)

7.8 Sisa verantwoording 2024

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstreker	Uitvoeringscode	Specifieke uitvoering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
lenW	E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (Sisa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één provincie of waterschap (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/02	Aard controle R Indicator: E87B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/04	Aard controle R Indicator: E87B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/06
			1	IENW/BSK-2022/310682	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			10					
			Kopie beschikkingnaam/nummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/08				
			1 IENW/BSK-2022/310682	Nee				
			2					
			10					
lenW	E107	Subsidierегeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	Beschikkingnummer	Totale bestedingen (t/m jaar T-1)	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E107/01	Aard van controle R Indicator: E107/02	Aard controle R Indicator: E107/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E107/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E107/05	
			1 IENW/BSK-2023/342424	€ 3.993	€ 73.638	€ 77.631		
			2					
LVN	L16B	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur Sisa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Naam uitvoeringsprogramma	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma	Cumulatieve besteding apparaatkosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma volgens projectplan uitgevoerd (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/02	Aard controle R Indicator: L16B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/06
			1 030005 Provincie Gelderland	SOK GLD 2022-2027 SPUK natuur	€ 72.719	€ 105.261	€ 0	Ja
			2					
			100					
			Kopie uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee)	Toelichting per uitvoeringsprogramma			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/09			
			1 SOK GLD 2022-2027 SPUK natuur	Nee				
			2					
			100					

8 Controleverklaring accountant

9 Besluit tot vaststelling

Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe, gelezen het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden d.d. 1 april 2025,

- gelet op het advies van de commissie d.d. 14 april 2025,
- gelet op de desbetreffende bepalingen van de Waterschapswet en het algemeen reglement voor Waterschap Vallei en Veluwe,
- overwegende dat de jaarstukken 2024, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 17 april 2025 gedurende 14 dagen ter inzage hebben gelegen,

besluit op 12 mei 2025 om:

het jaarverslag en de jaarrekening 2024 vast te stellen;
de voorgestelde resultaatbestemming vast te stellen conform paragraaf 7.2.8.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van d.d. 12 mei 2025.

drs. ing. K.A. Blokland,
secretaris

mr. S.H.M. Ornstein MCPm,
dijkgraaf

Bijlage 1 Overzicht PGEB Waterschap Vallei en Veluwe

Bij de uitvoering van HWBP projecten wordt 90% van de investeringen gesubsidieerd en betaalt het waterschap een eigen bijdrage van 10% (project gebonden eigen bijdrage, verder 'PGEB'). Dit is vastgelegd in de Waterwet. De subsidiebijdrage wordt vooraf bepaald, achteraf vindt er tot op heden geen verrekening plaats. Door de waterschappen is afgesproken om jaarlijks inzicht te geven in de daadwerkelijk bestede PGEB.

In onderstaand overzicht is zichtbaar per projectfase welke subsidiabele kosten het waterschap heeft gemaakt, welke subsidie vanuit HWBP is toegekend en wat dan per saldo de netto eigen bijdrage is (zowel in € als in %).

Totaal van de afgeronde en lopende, beschikte projecten².

¹ exclusief nog aan te vragen aanvullende subsidie;

² exclusief 100% innovatie projecten; deze worden aan het einde afgerekend tegen 100%;

AFK FASE

VV voorverkenning

VE verkenning

PU planuitwerking

RE realisatie

Project (x € 1 mio)	Status	Vaststelttings Jaar Beschikking	Kosten	Subsidie HWBP	Netto Kosten	PGEB %	Δ PGEB €	
Totaal PGEB (€ / %)			53,4	48,8	4,6	8,5%	-€ 1,3 miljoen te veel ontvangen	
VASTSTELLING VOOR 2024								
IJsseldijk Apeldoorns Kanaal: VE; PU	afgerond	2020	90%	7,4	6,6	0,7	10%	0,0 te weinig ontvangen
Grebbebedijk VE	afgerond	2020	90%	6,8	6,1	0,7	10%	0,0 te veel ontvangen
Noordelijke Randmeerdijk VV; VE ; PU	afgerond	2022	90%	4,6	4,7	-0,1	-2%	-0,6 te veel ontvangen
IJsseldijk Apeldoorns Kanaal: RE	afgerond	2023	90%	15,6	16,5	-0,8	-5%	-2,7 te veel ontvangen
VASTSTELLING IN 2024								
Noordelijke Randmeerdijk RE	afgerond	2024	90%	2,8	2,5	0,3	11%	0,0 te weinig ontvangen
Noordelijke Randmeerdijk SLUIZEN RE	afgerond	2024	70%	2,2	1,8	0,5	22%	-0,3 te veel ontvangen
VASTSTELLING NA 2024								
Grebbebedijk PU	lopend (Fortes)	0	90%	13,9	10,7	3,3	24%	2,2 te weinig ontvangen